

Lenkų tautinės mažumos
gimtosios kalbos ir literatūros
valstybinio brandos egzamino vertintojų mokymai

2025 m. sausio 14-15 d.

Henrika Sokolovska

**Kalbos taisyklingumo vertinimas
rašto darbuose.**

Leksikos ir gramatikos klaidų aptarimas

Henryka Sokołowska

Ocenianie rozprawek według
kryterium poprawności językowej.

Błędy leksykalne i gramatyczne

Lenkų gimtosios kalbos VBE rašinio vertinimo
rezultatai pagal vertinimo kriterijus
Wyniki egzaminu według poszczególnych kryteriów

	Vertinimo kriterijus	Didžiausias taškų skaičius	Taškų vidurkis	Taškų vidurkis procentais
TREŠĆ	1.1. Tema / Temat	3	1,8	59,0
	1.2. Logika / Teza i logika argumentacji	5	2,6	51,0
	1.3. Kontekstai / Wiedza o literaturze i konteksty*	6	2,2	36,6
STRUKTURA	2.1. Struktūra / Budowa tekstu	2	1,6	78,2
	2.2. Rišlumas / Spójność tekstu* i budowa wewnętrzna akapitów*	2	1,4	68,7
STYL	3.1. Stilius / Styl	3	1,5	49,5
POPRAWNOŚĆ JEZYKOWA	4.1. Gramatika / Błędy leksykalne i gramatyczne*	5	1,3	26,2
	4.2. Rašyba / Błędy ortograficzne	2	1,1	55,5
	4.3. Skyryba / Błędy interpunkcyjne	2	0,7	36,5
	5.1. Atimami	0	-0,1	

BŁĘDY W PRACACH PISEMNYCH

ZEWNĘTRZNOJĘZYKOWE:

➤ **ORTOGRAFICZNE**

➤ **INTERPUNKCYJNE**

WEWNĘTRZNOJĘZYKOWE:

➤ **SYSTEMOWE (JĘZYKOWE):**

❖ **LEKSYKALNE**

❖ **GRAMATYCZNE**

❖ **FONETYCZNE**

➤ **STYLISTYCZNE (BŁĘDY UŻYCIA)**

POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA. BŁĘDY JĘZYKOWE (SYSTEMOWE)

BŁĘDY LEKSYKALNE

+

BŁĘDY GRAMATYCZNE

1. Słownikowe
2. Frazeologiczne
3. Słowotwórcze

4. Fleksyjne
5. Składniowe

BŁĘDY LEKSYKALNE

1. SŁOWNIKOWE

	PRZYCZYNA BŁĘDU	*PRZYKŁADY BŁĘDÓW	
A.	Niepoprawna postać wyrazu	• <i>ocelałeś, można, indywid, tut, wzrotka, ougólniając, seksofon, derektor, uczestniczyć</i>	<i>Nie ma w polszczyźnie takiego wyrazu!</i>
B.	Niepoprawne znaczenie istniejącego w polszczyźnie wyrazu	• <i>człowieczeństwo</i> 'ludzkość'; • <i>brak interesu</i> 'zainteresowania'; • <i>schodzić, zbiegać</i> 'pójść, pobiec'; • <i>wspomnieć</i> 'przypomnieć sobie'; • <i>wiruje</i> 'panuje'; <i>tylko</i> 'dopiero';	<i>Tak, jest taki wyraz, ale chyba nie rozumiesz jego znaczenia!</i>
C.	Pleonazmy i tautologie	• <i>śmiałość i odwaga</i>; • <i>ówczesne czasy</i>; • <i>wartości i cenności</i>; • <i>wymarzone marzenia</i>; • <i>planował plan zemsty</i>	<i>Wystarczy połowy tej frazy, przecież oba wyrazy znaczą to samo!</i>
D.	Nadużywanie wyrazów modnych	• <i>poprzez, no, właśnie, dokładnie</i>	<i>To co, że teraz wszyscy tak mówią? Ale nie musisz na każdym kroku bezmyślnie tego powtarzać!</i>

BŁĘDY LEKSYKALNE

2. FRAZEOLOGICZNE

	PRZYCZYNA BŁĘDU	*PRZYKŁADY BŁĘDÓW	
E	Nadawanie frazeologizmom niepoprawnych znaczeń	• <i>Był białą wroną</i> ‘czarna owca w rodzinie’ (ale jest po polsku też: <i>biały kruk</i>)	<i>Chyba nie rozumiesz znaczenia tego frazeologizmu!</i>
F.	Zmiana formy frazeologizmu (przez wymianę, usunięcie, dodanie lub zmianę formy gramatycznej jakiegoś elementu)	• <i>Nie mogło umieścić się w głowie</i> • <i>Pycha stanowi pierwszy krok do piekła</i> (ciekawość, pierwszy stopień do piekła + stawiać pierwsze kroki)	<i>Trochę zmieniłeś postać tego frazeologizmu!</i>

BŁĘDY LEKSYKALNE

3. SŁOWOTWÓRCZE

	PRZYCZYNA BŁĘDU	*PRZYKŁADY BŁĘDÓW	
G.	Użycie niewłaściwego formantu	• <i>odemścić się, odważność,</i> • <i>podjąć decyzję przemysłowo</i> (w sposób przemyślany, po przemyśleniu); • <i>pisarz komedyjny, absurdnie;</i> • <i>sportować; głupiość;</i>	<i>Nie ma w polszczyźnie takiego wyrazu!</i>
H.	Użycie niewłaściwej podstawy <i>eurosejm</i> 'europarlament'	• <i>nieodważność bohatera,</i> • <i>żeby nie było niepoprawialnych skutków</i> 'nieodwracalnych'	<i>Nie ma w polszczyźnie takiego wyrazu!</i>
I.	Model słowotwórczy niezgodny z zasadami języka polskiego	<i>fotoaparát,</i> <i>biznes informacje</i> 'informacje biznesowe', <i>wyobrazić, przypomnieć</i> 'wyobrazić sobie, przypomnieć sobie'.	<i>Po polsku to się tworzy trochę inaczej!</i>

BŁĘDY GRAMATYCZNE

4. FLEKSYJNE

	PRZYCZYNA BŁĘDU	*PRZYKŁADY BŁĘDÓW	
A.	Błędna postać wyrazu (np. rodzaj)	<i>ta papiera, ta cukierka, ten seminar; ta cytata; Mlm ludzi, szedłszy, zobacząc</i>	<i>Nie ma w polszczyźnie wyrazu o takiej formie!</i>
B.	Niewłaściwe użycie końcówki fleksyjnej lub wybór nieodpowiedniego tematu	• <i>pomoży;</i> • <i>zależy od twórcza dramatu;</i> • <i>czasy królowy Elżbiety</i> • <i>synu, dniu</i> ‘synowi, dniowi’, • <i>umią</i> ‘umieją’, <i>krajam</i> ‘kraję’ • <i>wziętem, szłem, szedła;</i>	<i>Tak, jest taki wyraz, ale źle dobrateś końcówki!</i> <i>Uważaj też, żeby końcówki dodawać do odpowiedniego tematu fleksyjnego!</i>
C.	Nieodmianianie wyrazu odmiennego i odmianianie wyrazu nieodmiennego	• <i>Aleksandra Fredro; do Split.</i> • <i>D lp stypendii</i>, ‘stypendium’; • <i>N lp kakaem</i> ‘kakao’.	<i>Męskie nazwiska należy odmieniać, a wyrazy na -um w liczbie pojedynczej są nieodmienne!</i>

BŁĘDY GRAMATYCZNE

5. SKŁADNIOWE A-C.

	PRZYCZYNA BŁĘDU	*PRZYKŁADY BŁĘDÓW
A.	Niepoprawność szyku	• Przydawka rzeczowna w dopełniaczu: A. Camusa „Dżuma”; dwoje Antygony bracia; pisarza A. Mickiewicza dramat „Dziady”. • Król jednego za walczenie na przeciwstawnej stronie, zabronił chować. • Indywidualizm naprawdę ma wiele różnych znaczeń, który kryje w sobie jak i przejawy wielkości człowieka, lecz także i pychę.
B.	Niepoprawna forma orzeczenia	• ważnie jest; to będzie sprawiedliwie; • jest rozważano; jest podkreślano; nie było robiono błędów; • Hamlet jest wykształcony młodzieniec; • życie taka niesprawiedliwa; co naprawdę ważne dla niego;
C.	Błąd w związku zgody	• takie indywidualiści są ukazane; • ludzi, które widzieli; bliskie ludzi; jest wiele pisarzy; • matka i siostra wiedzieli; • państwo przyszło; • dziewczyna i koń zniknęły; dziewczyny i konie zniknęli; wrócił gospodarz i ksiądz.

BŁĘDY GRAMATYCZNE

5. SKŁADNIOWE D-F.

	PRZYCZYNA BŁĘDU	*PRZYKŁADY BŁĘDÓW
D.	Błąd w związku rządu	• <i>nie koncentrować uwagę na...; nie zwracając uwagę;</i> • <i>osiągnąć jakiegoś celu;</i> • <i>opieramy się imi [wartościami];</i> • <i>niezainteresowanie w sprawach państwa ‘sprawami’,</i> • <i>podaję przykłady do tego (‘na co’);</i> • <i>zemścić się nad królem; przebaczać ich (im); dziękować dla...</i>
E.	Błąd w związku przynależności – zły wybór przyimka ; nieodpowiednie wyrażenia przyimkowe	• <i>z samego początku ‘od’;</i> • <i>zgłaszać uwagi na adres dyrektora (‘pod adresem’);</i> • <i>dzwonić na numer;</i> • <i>być w urlopie</i>
F.	Błędne użycie spójników i wyrazów łączących	• <i>Indywidualizm naprawdę ma wiele różnych znaczeń, który kryje w sobie jak i przejawy wielkości człowieka, lecz także i pychę.</i> • <i>Przeczytaj artykuł, zanim siostra jest zajęta. – obowiązkowe jest następstwo w czasie i aspekt dokonany w zdaniu podrzędnym (poprawnie: Przeczytaj artykuł, zanim siostra wróci. Przyjdź, zanim zaczną się zbierać goście).</i>

BŁĘDY GRAMATYCZNE

5. SKŁADNIOWE G-I.

	PRZYCZYNA BŁĘDU	*PRZYKŁADY BŁĘDÓW
G.	Błędne użycie konstrukcji imiesłowowych	• <i>Anulując tradycje, w życiu zaczyna się chaos.</i> • <i>Zorganizował przedstawienie, odegrawszy scenę śmierci.</i>
H.	Skróty składniowe	• <i>Trzeba dbać i cenić je (o nie)</i> • <i>Wartości, które będzie dbał i hodował każdy członek rodziny</i>
I.	Anakoluty	• <i>Wyrzeka się swej ukochanej Ofelii i szansę na przyszłość z nią.</i> • <i>Rodzice rodziny Stomilów chcą być i wyglądać nowocześnie, odkazują się tradycji.</i> • <i>W rodzinie jest wymagane poświęcenie i niebycia egoistą.</i> • <i>Zenon Ziembiewicz, bohater, którego możemy zaliczać do idealistów, lecz ponoszącego życiową klęskę.</i>

Literatura

1. *Encyklopedia szkolna. Język polski. Liceum*, red. M. Tomczyk. Kraków, Zielona Sowa 2005.
2. Gębka, Małgorzata, *O szyku składników grupy nominalnej*, PDF repozytorium.umk.pl [dostęp 13 stycznia 2025 r.]
3. *Język polski. Kompendium*, red. M. Derwojedowa, H. Karaś, D. Kopcińska. Warszawa, Świat Książki 2005.
4. *Język polski. Poradnik Profesora Andrzeja Markowskiego*. Warszawa, Wilga 2003.
5. *Słownik gramatyki języka polskiego*, red. W. Gruszczyński, J. Bralczyk. Warszawa, WSiP 2002.
6. *Wielki słownik języka polskiego PAN*, red. P. Żmigrodzki. Warszawa 2018-2024. <https://wsjp.pl>
7. *Wielki słownik poprawnej polszczyzny*, red. A. Markowski. Warszawa, PWN 2004.

BŁĘDY LEKSYKALNE

1. SŁOWNIKOWE

	Przyczyna (mechanizm) błędu	* Przykłady
A	Niepoprawna postać wyrazu	• <i>ocelaleś, można, indywid, tut, wzrotka, ougólniając, seksofon, derektor, uczestniczyć</i>
B	Niepoprawne znaczenie istniejącego w polszczyźnie wyrazu	• <i>człowieczeństwo</i> ‘ludzkość’; • <i>brak interesu</i> ‘zainteresowania’; • <i>schodzić, zbiegać</i> ‘pójść, pobiec’; • <i>wspomnieć</i> ‘przypomnieć sobie’; • <i>wiruje</i> ‘panuje’; <i>tylko</i> ‘dopiero’
C	Pleonazmy i tautologie	• <i>śmiałość i odwaga</i>; • <i>ówczesne czasy</i>; • <i>wartości i cenności</i>; • <i>wymarzone marzenia</i>, • <i>planował plan zemsty</i>

2. FRAZEOLOGICZNE

E	Nadawanie frazeologizmom niepoprawnych znaczeń	• <i>Był białą wroną</i> ‘czarna owca w rodzinie’ (ale jest po polsku też: <i>biały kruk</i>)
F	Zmiana formy frazeologizmu (przez wymianę, usunięcie, dodanie lub zmianę formy gramatycznej jakiegoś elementu)	• <i>Nie mogło umieścić się w głowie</i> • <i>Pycha stanowi pierwszy krok do piekła</i> (ciekawość, pierwszy stopień do piekła + stawiać pierwsze kroki)

3. SŁOWNIKOWE

G	Użycie niewłaściwego formantu	• <i>odemścić się, odważność,</i> • <i>podjąć decyzję przemysłowo</i> (w sposób przemyślany, po przemyśleniu); • <i>pisarz komedyjny, absurdnie;</i> • <i>sportować; głupiość;</i>
H	Użycie niewłaściwej podstawy eurosejm ‘europarlament’	• <i>nieodważność bohatera,</i> • <i>żeby nie było niepoprawialnych skutków</i> ‘nieodwracalnych’

I	Model słotwórczy niezgodny z zasadami języka polskiego	• fotoaparát, • biznes informacje ‘informacje biznesowe’, • wyobrazic, przypomniec ‘wyobrazic sobie, przypomniec sobie’.

BŁĘDY GRAMATYCZNE

4. FLEKSYJNE

	Przyczyna (mechanizm) błędu	* Przykłady
A	Błędna postać wyrazu (np. rodzaj)	• <i>ta papiera, ta cukierka; ten seminar; ta cytata;</i> • <i>Mlm ludzi,</i> • <i>szedłszy, zobacząc</i>
B	Niewłaściwe użycie końcówki fleksyjnej lub wybór nieodpowiedniego tematu	• <i>pomoży; zależy od twórcą dramatu; czasy królowy Elżbiety</i> • <i>synu, dniu</i> ‘synowi, dniowi’; <i>umią</i> ‘umieją’, <i>krajam</i> ‘kraję’; • <i>wzięłem, szłem, szedła;</i>
C	Nieodmianianie wyrazu odmiennego i odmianianie wyrazu nieodmiennego	• <i>Aleksandra Fredro; do Split.</i> • <i>D lp stypendii</i>, ‘stypendium’; • <i>N lp kakaem</i> ‘kakao’.

5. SKŁADNIOWE

A	Niepoprawność szyku	• Przydawka rzeczowna w dopełniaczu: A. Camusa „Dżuma”; dwoje Antygony bracia; pisarza A. Mickiewicza dramat „Dziady”. • Król jednego za walczenie na przeciwstawnej stronie, zabronił chować. • Indywidualizm naprawdę ma wiele różnych znaczeń, który kryje w sobie jak i przejawy wielkości człowieka, lecz także i pychę.
B	Niepoprawna forma orzeczenia	• ważnie jest; to będzie sprawiedliwie; • jest rozważano; jest podkreślano; nie było robiono błędów; • Hamlet jest wykształcony młodzieniec; • życie taka niesprawiedliwa; co naprawdę ważne dla niego;
C	Błąd w związku zgody	• takie indywidualiści są ukazane; • ludzi, które widzieli; bliskie ludzi; jest wiele pisarzy; • matka i siostra wiedzieli; • państwo przyszło; • dziewczyna i koń zniknęły; dziewczyny i konie zniknęli; wrócił gospodarz i ksiądz.
D	Błąd w związku rządu	• nie koncentrować uwagę na...; nie zwracając uwagę; • osiągnąć jakiegoś celu; opieramy się imi [wartościami]; • niezainteresowanie w sprawach państwa ‘sprawami’; • podaję przykłady do tego (‘na co’); • zemścić się nad królem; przebaczać ich (im); dziękować dla...
E	Błąd w związku przynależności – zły wybór przyminka ; nieodpowiednie wyrażenia przyminkowe	• z samego początku ‘od’; • zgłaszać uwagi na adres dyrektora (‘pod adresem’); • dzwonić na numer; • być w urlopie
F	Błędne użycie spójników i wyrazów łączących	• Indywidualizm naprawdę ma wiele różnych znaczeń, który kryje w sobie jak i przejawy wielkości człowieka, lecz także i pychę. • Przeczytaj artykuł, zanim siostra jest zajęta. – obowiązkowe jest następstwo w czasie i aspekt dokonany w zdaniu podrzędnym (poprawnie: Przeczytaj artykuł, zanim siostra wróci. Przyjdź, zanim zaczną się zbierać goście).
G	Błędne użycie konstrukcji imiesłowowych	• Anulując tradycje, w życiu zaczyna się chaos. • Zorganizował przedstawienie, odegrawszy scenę śmierci.
H	Skróty składniowe	• Trzeba dbać i cenić je (o nie) • Wartości, które będzie dbał i hodował każdy członek rodziny
I	Anakoluty	• Wyrzeka się swej ukochanej Ofelii i szansę na przyszłość z nią.

*Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino
vertintojų mokymų programos. III dalis, 2025 m. sausio 14-15 d.
H. Sokolovska, Kalbos taisyklingumo vertinimas rašto darbuose. Leksikos ir gramatikos klaidų aptarimas*

	• Rodzice rodziny Stomilów chcą być i wyglądać nowocześnie, odkazują się tradycji. • W rodzinie jest wymagane poświęcenie i niebycia egoistą. • Zenon Ziembiewicz, bohater, którego możemy zaliczać do idealistów, lecz ponoszącego życiową klęskę.

**LENKŲ TAUTINĖS MAŽUMOS GIMTOSIOS KALBOS IR LITERATŪROS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO
VERTINTOJŲ MOKYMŲ PROGRAMOS
III DALIS, 2025 m. sausio 14-15 d.**

Rašto darbų vertinimas pagal stiliaus kriterijų. Stiliaus klaidų ir trukūmų aptarimas

Dr. Irena Masoit

Vytauto Didžiojo universitetas, Švietimo akademija

Planas

1. Gero stiliaus rodikliai
2. Stiliaus vertinimo kriterijai
3. Žodyno turtingumas
4. Abstrakcinės leksikos sintaksiniai ypatumai
5. Sintaksinių konstrukcijų turtingumas
6. Stiliaus klaidos ir trukūmai
7. Praktinis darbas: stiliaus klaidų analizė

**Wyznaczniki dobrego
stylu**
(Markowski, 2005)

Stosowność – dostosowanie środków językowych do gatunku wypowiedzi.

Bogactwo językowe – różnorodna leksyka i zróżnicowane konstrukcje składniowe.

Zrozumiałość – jasny sposób wyrażania myśli.

Zasady oceniania stylu

Język polski i literatura (Litwa) 10%

Opis kryteriów	Punkty
Stilius atitinka rašinio žanrą , išlaikytas stiliaus vientisumas . Platus kalbos priemonių spektras: turtingas žodynas, vartojama abstrakčioji leksika, sintaksinių konstrukcijų įvairovė . Gali būti 1–2 stiliaus trūkumai.	3
Stilius atitinka rašinio žanrą, tačiau yra stiliaus klaidų. Iš esmės išlaikytas stiliaus vientisumas. Pakankamai turtingas žodynas, vartojama abstrakčioji leksika. Pasitaiko pasikartojančių žodžių ir sintaksinių konstrukcijų. Gali būti 3 stiliaus klaidos ar trūkumai.	2
Stilius tik iš dalies atitinka rašinio žanrą. Nėra stiliaus vientisumo. Beveik nevartojama abstrakčioji leksika, vyrauja būtinė leksika. Pasikartojantys žodžiai, pasikartojančios sintaksinės konstrukcijos. Gali būti 4 stiliaus klaidos ar trūkumai.	1
Darbas neatitinka nustatytų kriterijų.	0

Zasady ocenia stylu

Język litewski i literatura (2022 r.) 20%

III. Teksto raiškos vertinimas (20 taškų)

L	T	Teksto raiška,	
		Lietuvių mokomąja kalba	
III	20	Raiška atitinka rašymo situaciją ir žanrą. Tekstas stilistiškai vientisas. Rašoma aiškiai, tiksliai, sklandžiai, logiškai. Leksika tinkama. Minčių santykiams reikšti tinkamai ir tikslingai vartojamos įvairios sintaksinės struktūros. Yra 0–1 stiliaus, logikos trūkumas.	F T F I M S Y
	19	2 trūkumai.	2

Zasady ocenia stylu

Język polski w Polsce (2023 r.) 23%

3c. Styl wypowiedzi

Styl w całości lub w przeważającej części stosowny, tj. adekwatny do odmiany pisanej języka oraz do sytuacji komunikacyjnej (jednorodny albo funkcjonalnie niejednorodny).	1 pkt
Wypracowanie nie spełnia warunków określonych w kategorii „1 pkt”.	0 pkt

4. Język wypowiedzi (maksymalnie 11 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał:

1. *w odniesieniu do zakresu i poprawności środków językowych:*

- czy zdający poprawnie użył w wypowiedzi różnych rodzajów zdań i bogatej leksyki (np. frazeologizmów, wyrazów rzadziej używanych w języku polskim), czy też ograniczył się do najprostszycch środków językowych
- czy środki językowe, których użył zdający, pozwalają mu zrealizować temat w sposób swobodny i precyzyjny, czy też pobieżny, sprawiający trudność w zrozumieniu tekstu
- ile błędów językowych, w tym błędów stylistycznych, zdający popełnił w pracy

Bogactwo słownictwa

- Synonimia
- Sfrazeologizowane (utrwalone) połączenia wyrazowe (kolokacje)
- Słownictwo abstrakcyjne (nie uwzględniamy tego, które jest użyte w temacie wypracowania)

Wszyscy jesteśmy różni. Każdy z nas ma swoje ideały, system wartości, którymi się posługuje oraz sposób działania w skrajnych sytuacjach. Ktoś potrzebuje pomocy aby osiągnąć wyznaczonego celu, ktoś wybiera bycie indywidualistą. Sądzę, że indywidualizm jednoznacznie jest przejawem wielkości człowieka, ponieważ to świadczy o wewnętrznej mocy człowieka oraz posługiwaniu się godnymi wartościami.

Rzeczowniki abstrakcyjne utworzone od innych części mowy

Słownictwo o znaczeniu konkretnym

Przyjaciel
Czytać
Pracowity

Rzeczowniki abstrakcyjne

Właściwości składniowe rzeczowników abstrakcyjnych

Zygmunt i Anzelm razem *uczestniczyli* w powstaniu i stali się *przyjaciółmi*. ↔ Uczestnictwo w powstaniu umocniło / pogłębiło / zacieśniło przyjaźń Zygmunta i Anzelma (połączyła przyjaźń).

Wokulski był bardzo *pracowity* i dorobił się majątku. ↔ Pracowitość Wokulskiego sprawiła, że dorobił się majątku. Majątek Wokulski zawdzięczał swojej *pracowitości*.

Aby dużo wiedzieć, trzeba dużo czytać. ↔ Swoją *wiedzę* możemy pogłębić dzięki *czytaniu*. *Czytanie* wzbogaca naszą *wiedzę*. *Wiedzę* czerpiemy z *czytania*.

Bogactwo konstrukcji składniowych

- **Funkcjonalne** używanie zdań prostych, złożonych i wielokrotnie złożonych.
- W zdaniach złożonych jasno wyrażone różne **relacje przyczynowo-skutkowe** dzięki zastosowaniu odpowiednich spójników i wskaźników zespolenia.
- **Różne formy orzeczenia** (czasownikowe i imienne; wyrażone stroną czynną i bierną) oraz równoważniki imiesłowowe.
- Rzeczowniki abstrakcyjne w funkcji podmiotu.
- Stosowanie różnorodnych konstrukcji składniowych, jak wyliczenie, dopowiedzenie itp.

Bogactwo konstrukcji składniowych. Przykład

W dramatach *twórcy często rozważają* kluczowe wartości takie, jak miłość, honor, sprawiedliwość, odpowiedzialność oraz lojalność, *ukazując* ich rolę w kształtowaniu ludzkiego losu i moralności, a także ich wpływ na konflikty wewnętrzne i zewnętrzne bohaterów. *To widzimy* na przykładzie Antygony – głównej bohaterki „Antygony” Sofoklesa. Antygona pragnie pochować swojego brata Polinejsa, mimo, *że jest to zakazane* przez króla Kreona. Jej *działania wynikają* z głębokiej miłości do rodziny. *Miłość do brata motywuje* Antygonę do sprzeciwu wobec króla, *pokazując, że więzi rodzinne mogą przewyższać* prawa państwowe. Antygona *czuje, że* każdy człowiek, bez względu na jego czyny za życia, zasługuje na godny pochówek. *Jest to* starożytna wartość, która podkreśla znaczenie czci dla zmarłych. Antygona *ryzykuje swoim życiem, by pochować* brata zgodnie z obyczajem, *co pokazuje* jej głęboki szacunek dla tradycji i religii.

Główne typy błędów stylistycznych (1)

(Saloni, 1971)

Niejednolitość stylistyczna – mieszanie stylów, posługiwanie się słownictwem (połączeniami wyrazowymi) charakterystycznymi dla języka mówionego, potocznego, urzędowego itp., np.

*Inteligencja myślała, że ludzie ze wsi nic nie wiedzą a tymbardziej **coś o polityce.***

*Można twierdzić, że zachowanie Antygony było egoistyczne – gdyż pozostawiła **żywych i zdrowych** członków swojej rodziny.*

*Ludzie zawsze boją się czegoś nowego i to jest największy **minus** dzisiejszym czasów.*

Główne typy błędów stylistycznych (2)

Powtórzenia wyrazów i konstrukcji – nieuzasadnione, niepożądane powtórzenia, świadczące o ubóstwie językowym, np.

Inni lekarze natomiast są innego zdania, ponieważ opiekują się wyłącznie tylko bogatszą warstwą ludzi.

Wartości to najważniejsze co musi mieć w swoim sercu każdy człowiek. Każdy z nas ma jakieś wartości, które sam docenia i przytrzymuje się ich. Ludzie sami dla siebie wybierają, jakie wartości mieć i doceniać w swoim osobistym świecie.

Każdy człowiek w swoim życiu żyje ze swymi zasadami.

Nie patrząc na to, że ona może zginąć, ona dokonała swoich wartości. Dla tego człowieka główną wartością było dokonać swych praw do samego końca, nie patrząc na nic.

Główne typy błędów stylistycznych (3)

(Saloni, 1971)

Skrótowość – pominięcie wyrazów, których należy się domyślać, przeskoki lub luki myślowe/logiczne; zestawienia wyrazów/treści o przeciwstawnym znaczeniu, np.

Literatura światowa składa się z wielu gatunków.

Toteż dylemat Antygony – jeżeli pochowa, to łamie zasadę króla, jeśli nie pochowa – to łamie zasady własnej wiary.

Wesele odbywało się we wsi między panem młodym z miasta i panną młodą ze wsi.

Główną myślą słynnego monologu „być albo nie być” było popełnić samobójstwo lub nie, a także on rozważał zemścić zabójcę ojca czy nie, to byli jego główne myśli w życiu.

Słowa te wypowiada Konrad w samotnym monologu z Bogiem.

Główne typy błędów stylistycznych (4)

(Saloni, 1971)

Wielostowność – powtarzanie tej samej myśli, zbędne zdania podrzędne, wyrażanie myśli w sposób bardzo skomplikowany, chaos myślowy, np.

Akcja rozgrywa się w czasach sowieckich w Polsce, także w utwór rozgrywa się tylko w domu Stomilów, gdzie panuje anarchia i to można zobaczyć w porzuconych starych niepotrzebnych rzeczach w pokojach.

Kolejnym moim argumentem jest, że indywidualistami mogą być także kobiety. Kobiety to te ludzie, które mogą być odważniejsze i mądrzejsze od mężczyzn.

Poprzez Antygony zdecydowanie iść przeciwko ustawie władcy Kreona (zakazane pochowanie Polinejkesa, ponieważ uważany za zdrajcę kraju), możemy twierdzić, że dla Antygony najważniejsze jest los brata nawet po śmierci, nie zabronienie władcy Kreona.

Główną myślą słynnego monologu „być albo nie być” było popełnić samobójstwo lub nie, a także on rozważał zemścić zabójcę ojca czy nie, to byli jego główne myśli w życiu.

Główne typy błędów stylistycznych (5)

Naruszenie konsekwencji gramatycznej, która polega na jednolitości konstrukcji zdań, szyku wyrazów, doboru wyrazów i użycia form gramatycznych, np.

Stanisław różni się od innych swoją życiową sytuacją, dużo przez kogo został niezrozumiany i nieprzyjęty.

W życiu człowieka wartości są bardzo różne. To są dobra, które nas rozwijają, kształtując jego osobowość.

Widzimy, że ten wiersz jest wolny, ponieważ nie ma rymów oraz znaków przystankowych. Także tu występuje 11 zwrotek i 28 wersów.

Główne typy błędów stylistycznych (6)

Wieloznaczność sformułowań – wypowiedź jest pozbawiona precyzji i sugeruje różne, niejednoznaczne rozumienie tekstu, np.

*Znany i wybitny pisarz Renesansu **na całym świecie** Wiliam Szekspir w swoim dramacie „Hamlet” chciał pokazać taką wartość jak ludzkość.*

*Pisaże **różnego wieku, czy to byłby** Antyk, czy epoch romantyzmu, czy doby oświecenia, opisują ważne wartości dla człowieka.*

Literatura przedmiotu

Błędy stylistyczne – o co właściwie chodzi? Prieiga per internetą:
<https://polszczyzna.pl/bledy-stylistyczne-przyklady/>

Kłosińska K.(red.), *Nowe formy i normy, czyli poprawna polszczyzna w praktyce*. Warszawa: PWN 2014.

Markowski A. (red.), *Wielki słownik poprawnej polszczyzny*. Warszawa: PWN 2005.

Saloni Z., *Błędy językowe w pracach pisemnych uczniów liceum ogólnokształcącego*. Warszawa: Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych 1971.

Zdunkiewicz-Jedynak D., *Wykłady ze stylistyki*. Warszawa: PWN, 2008.

DARBO LAPAS

Proszę w podanych fragmentach wypracowań uczniów zaznaczyć i policzyć różne rodzaje błędów.

Wariant A

Fragment 1.

Człowiek zazwyczaj sam wybiera jakim chce być. Jedni starają się wszystkiego w życiu osiągnąć sami, inni zaś korzystają z pomocy. Myślę, że indywidualizm nie jest wyrazem pychy, tylko bardziej ukazuje wielkość i siłę człowieka, gdyż on ukazuje swoją siłę do działania pojedynczo i niezależność od innych otaczających ludzi. Otóż indywidualiści również są przedstawieni i w utworach literackich.

Indywidualista potrafi nawet w trudnej sytuacji działać, aby osiągnąć swego celu. Ludzie z taką postawą prawie zawsze osiągną to, co pragną. Otóż indywidualistką również jest tytułowa bohaterka tragedii antycznej Sofoklesa „Antygona”. Antygona traci swego brata Polinejkę i wierna swoim tradycji chce go pogrzebać. Zaś okoliczności i władza jej tego nie pozwala. Siostra Antygony – Ismena nie zbyt popiera siostrę, gdyż boji się władzy. Władzą jest Kreon, który zabronił Antygonie pochówek brata i nakazał karę śmierci, jeżeli to popelni. Zaś to nie straszy główną bohaterkę i ona postanawia zrobić to, co planowała. Antygona przysypuje ciało brata ziemią i rozumie co na jej czeka, dlatego postanawia popełnić samobójstwo. Otóż główną bohaterkę napewno można nazwać indywidualistką, ponieważ pojedynczo walczy o to, co jest dla niej ważne, czyli osiąga swego celu. Dlatego jak twierdził Jan Paweł II: „Musicie od siebie wymagać, nawet gdyby inni od was niewymagali”.

ORTOGR.	LITEROWE	INTERP.	LEKSYK.	GRAMAT.	STYLIST.

Fragment 2.

Po drugie, wyróżnienie się od innych może także być wyrazem pychy. Ten temat jest odzwierciedlany w powieści „Lalka” publicysty okresu pozytywizmu Bolesława Prusa. Główny bohater jest Stanisław Wokulski, który pochodzi z zubożałej rodziny szlacheckiej, lecz jest bardzo ambitnym człowiekiem. Prowadzi biznes i wzbogaca się, staje się prestiżnym i ma siłę w społeczeństwie, lecz pozostał z rozbitym sercem z powodu nieodwzajemnionej miłości arystokratki Izabeli Łęckiej. Stanisław różni się od innych swoją życiową sytuacją oraz drogą myśli, dużo przez kogo został niezrozumiany i nieprzyjęty. Miał przejść ciężką drogę by stać tam gdzie dotarł. Gdy inni tylko i mogli marzyć o jego pieniądzach, Wokulski kolejny raz przegrywał na polu uczuciowym. Pycha ze strony społeczeństwa jeszcze więcej podkreślała indywidualizm głównego bohatera, który sam otrzymał swój status oraz prestiż.

ORTOGR.	LITEROWE	INTERP.	LEKSYK.	GRAMAT.	STYLIST.

Fragment 3.

Częstym tematem w literaturze dramatycznej była ojczyzna i walka o niepodległość ojczystego kraju. Stanisław Wyspiański jest autorem słynnego dramatu „Wesele”. Utwór powstał w epoce Młoda Polska. Akcja rozgrywa się we wsi, gdzie odbywa się ślub szlachezca z prostą chłopką. W tamte czasy bardzo popularna była chłopomania co oznaczało, że szlachcicy bardzo ciekawili się kulturą i tradycjami chłopów. W utworze możemy zobaczyć wątek patriotyczny. Ojczyzna dla wielu ludzi jest samą ważną wartością. Wesele było huczne i wesołe chociaż można powiedzieć, że spotkali się tam dwa różne światy. Chłopi byli gotowi do walki, chcieli walczyć o wolność kraju, lecz nie mieli dowódcy, który by kierował imi. Szlachcicy na, których rozliczali chłopi, bali się brać odpowiedzialność. Autor bardzo jawnie ukazuje niemoc ludzi zebranych w izbie, ponieważ nie walczą i nie obraniają swoich wartości. Symbolem w utworze był złoty róg, który odgrywał ważną rolę w obronie wartości, lecz go stracono co jeszcze raz pokazuje co będzie gdy człowiek przestani cenić ważne dla jego wartości.

ORTOGR.	LITEROWE	INTERP.	LEKSYK.	GRAMAT.	STYLIST.

Fragment 4.

Wartość, która istnieje ponad czasy to rodzina. Jest w naszym życiu dużo ludzi, których kochamy i chcemy by byli z nami jak najdłużej, lecz ludzie przychodzą i odchodzą czasami robiąc nam ból i zostawiając ślad na całe życie. Rodzina to są najbliżsi ludzie od, których nie boimy się otrzymać nożem w plecy. S. Mrożek w znanym dramacie „Tango” przedstawił nietypowy obraz rodziny gdzie panuje nieład. Artur jest głównym bohaterem i marzy o tradycyjnej i spokojnej rodzinie, lecz jego rodzina wygląda jak bałagan i w domu panuje bezporządek. W jednym kącie katafalk w drugim wózek dziecięcy. Artur dążąc do porządku ożenił się na 18-letniej kuzynce Ali. Często gościem w domu był Edek, to głupi i niewykształcony chłopiec, który uważał, że jest silny fizycznie co daje mu prawo na władzę. Związek Artura był niedługi, ponieważ Ala zdradziła mu z Edkiem. W końcu Edek zabija Artura i prowadzi Eugeniusza tańczyć tango, co symbolizuje władzę Edka nad tą rodziną. Więc, Artur marzył o rodzinie i szczęściu dla bliskich, lecz rzeczywistość okazała się całkiem inna.

ORTOGR.	LITEROWE	INTERP.	LEKSYK.	GRAMAT.	STYLIST.

Fragment 5.

Rozważając na ten temat, przypominam nie dawno czytany dram jeden z największych i najslawniejszych dramaturgów świata, angielskiego twórcą epoki Renesansu Williama Szekspira i jego tragedię „Hamlet”. Rozpoczyna się tym, że duch króla Hamleta zjawia się na murze. Opowiada całą historię księciu Hamletu, że zastał zabity przez teraźniejszego króla Klaudiusza. Duch prosi, aby Hamlet się zemścił. Główny bohater wszystkimi siłami próbuje dowiedzieć się czy to jest prawda. Hamlet organizuje scenkę, gdzie aktorzy zagrali Klaudiusza, który zabija króla Hamleta, też rozpoczyna zgrywać obłąkanego, aby posłuchiwać, także rezegnuje miłość z Ofelią. Przez tą długą drogę udało mu się zemścić, ale w końcu wszystkie giną. Hamlet jest tragicznym bohaterem. Jego głównym celem jest zemsta. Moim zdaniem to jest nieprawidłowa droga, prowadzi ona do porażki. Hamlet jest bardzo celowy mimo to nie robi to z niego przykładem. Według mnie, nikt nie może odbierać życie innym. Sofokles pięknie pokazał czego musimy omijać.

ORTOGR.	LITEROWE	INTERP.	LEKSYK.	GRAMAT.	STYLIST.

Wariant B

Fragment 1.

Osoba, która działa pojedynczo nie tylko dla swego dobra, ale i dla dobra innych również cechuje się indywidualizmem. Tacy ludzie starają się pomóc czymś dla dobra innych i nawet poświęcają siebie. Dla nich zależy na tym, aby świat stał się lepszy. Taką osobą jest bohater parabolicznej powieści Albera Camusa „Dżuma“ – Reymund Rie. Reymund Rie jest doktorem, który przybywa do miasta Oran. W ten właśnie moment w mieście ludzie masowo zaczynają chorować: mają gorączkę, wysypkę. Co dzień umiera coraz więcej ludzi i doktor rozumie, że napewno jest to choroba dżuma. Wszyscy inni lekarzy boją się i nie chcą pracować z chorymi, gdyż boją się tej śmiertelnej choroby. Zaś Reymund Rie postanawia poświęcić się dla chorych: opiekuje się nimi, spędza wraz z chorymi ich ostatnie dni życia (gdyż choroba jest niewyleczalna).

ORTOGR.	LITEROWE	INTERP.	LEKSYK.	GRAMAT.	STYLIST.

Fragment 2.

Jak i w starszych czasach, tak i teraz – indywidualiści mogą przejawiać się w różnych okolicznościach. Mogą to być pisarze, politycy, zawodowcy i po prostu każdy z nas. Właśnie jedną z takich osób był główny bohater Tomasz Judym w powieści Stefana Żeromskiego „Ludzie bezdomni”. Swoją chęcią pomagania dla innych, odizolował się od szczęścia osobistego i bliskich. Jako że świadomie ofiaruje całego siebie dla pracy można powiedzieć, że przejawia się tu jego wielkość, gdyż chce ratować ludzi i pomagać im. Jednak Judym wybrał sobie cel nieosiągalny, bowiem takiemu biednemu i choremu miasteczku mało co pomoże. Można to więc

zrozumieć jako wyraz pychy Tomasza, bo czuje on odpowiedzialność za tych ludzi bezdomnych jakby musiał spłacić dług. W taki sposób porzuca żonę i szczęście indywidualne. Mimo to, Maria Korczyńska w utworze „Nad Niemnem” Elizy Orzeszkowej, także miała podobną postawę kierując się indywidualizmem. Bojąc się pracy, odmawia miłości i szczęścia, lecz fortuna nie była po jej stronie, dlatego całe swoje życie jest pogrążona pracą. Jak Marię, tak i Tomasza można nazwać indywidualistami, bo chcieli sami ułożyć swoją przyszłość i dążyli do własnych poglądów. Los jednak nie sprzyjał im, dlatego ani jedna, ani drugi nie żyli szczęśliwie.

ORTOGR.	LITEROWE	INTERP.	LEKSYK.	GRAMAT.	STYLIST.

Fragment 3.

Człowiek który walczy o dobro swojej ojczyzny indywidualnie odczuwając miłość do ojczyzny nawołuje innych do walki z wrogiem i przyjmuje obraz jako budzącego naród. Takiej osoby nam przedstawił Twórca z czasów romantyzmu Adam Mickiewicz. Od żalu upadka powstania napisał arcydzieło „Pan Tadeusz”. Autor przedstawił głównego bohatera (Jacka Soplicy) który był człowiekiem walczącym o wolność ojczyzny. Jacek, gdy uciekł z soplicowa, błąkał się po świecie, a także uczestniczył w wielu zbrojnych bitwach i gdy przyjechał do Soplicowa pod nazwą „Ksiądz Robak” nawoływał i zachęcał wszystkich do walki. Mickiewicz wyraźnie przedstawiał jak ksiądz Robak ciągle u żyda mówił o wolności i walce. Jacek był osobą która budziła naród walczyć o wolność. Uogólniając, według głównego bohatera arcydzieła Adama Mickiewicza „Pan Tadeusz możemy twierdzić, że indywidualizm jest przejawem wielkości człowieka.

ORTOGR.	LITEROWE	INTERP.	LEKSYK.	GRAMAT.	STYLIST.

Fragment 4.

Pierwszą ważną wartością dla człowieka jest rodzina. Bliskie ludzi najczęściej nadają ważne znaczenie i sens dla każdego człowieka. Tę ważną wartość przedstawił wybitny dramaturg i pisarz w swoim do tych czas popularnym utworze „Antygona”. Jest to utwór dramatyczny,

groteskowy, w którym dla głównego bohatera Antygony najważniejszą wartością w jej życiu jest rodzina. Utwór rozpoczyna się od bratobójczej bitwy między Eteoklesem i Polinejkesem, braćmi Antygony, o tron w Tebach, w której zwyciężył Eteokles, a Polinejkes zginął. Antygona z powodu tego poszedła do Kreona, króla Teb, z prośbą, aby pozwolił Antygonie pochować wojego brata, ja to jest urządzone, lecz Kreon nie pozwolił, ponieważ sądził, że Polinejkes był zdrajcą swojego kraju, dlatego jego ciało trzeba wyrzucić w lube miejsce. Antygona więc rozpoczęła twierdzić, iż boskie prawa, które mówią o równych prawach dla każdego człowieka są ważniejsze od praw ludzkich, lecz Kreon twierdził odwrotnie. Dlatego odważna i silna, trzymająca się tradycji i boskich praw nie posłuchała Kreona i postanowiła samej pochować brata tajnie od wszystkich. Lecz została złapana i zamknięta w budynku, aby poniosłą śmiertelną karę. W rezultacie popełniła samobójstwo. Podsumowując, Antygona odważna dziewczyna, która nie bała się kary, jej głównym celem było pochować brata, co oznacza, że rodzina dla niej spełnia ważną rolę.

ORTOGR.	LITEROWE	INTERP.	LEKSYK.	GRAMAT.	STYLIST.

Fragment 5.

W odróżnieniu od ukazanego powyżej utworu, Sławomir Mrożek w dramacie „Tango” rozważa nie o miłości, lecz raczej o ważności tradycji. Artur pokazuje groteskowy świat, w którym młode pokolenie walczy ze starszym, próbując nawrócić kulturę i prawa w rodzinie. Młode pokolenie, a właściwie Artur uważa, że musi wrócić tradycje w życiu społeczeństwa, lecz aby tego dokonać, musi przemienić swoją rodzinę. Artur planuje poślubić kuzynkę i takim sposobem wrócić rodzinę do życia według obyczajów, ale w czasie ceremonii niewiasta stwierdza, że zdradziła Artura z Edkiem. Artur rozumie, że jedyny sposób do nawrócenia jest władza, więc chce zacząć kontrolować rodzinę całkowicie. Podczas próby zabicia Edka jednak ginie, stwierdzając przed śmiercią, że naprawdę kochał kuzynkę.

ORTOGR.	LITEROWE	INTERP.	LEKSYK.	GRAMAT.	STYLIST.

ROZWIĄZANIE ZADANIA

Uwaga! Czerwonym drukiem zostały zaznaczone błędy merytoryczne (rzeczowe, faktyczne).

Wariant A

Fragment 1.

Człowiek zazwyczaj sam wybiera jakim chce być. Jedni starają się wszystkiego w życiu osiągnąć sami, inni zaś korzystają z pomocy. Myślę, że indywidualizm nie jest wyrazem pychy, tylko bardziej ukazuje wielkość i siłę człowieka, gdyż on ukazuje swoją siłę do działania pojedynczo i niezależność od innych otaczających ludzi. Otóż indywidualiści również są przedstawieni i w utworach literackich.

Indywidualista potrafi nawet w trudnej sytuacji działać, aby osiągnąć swego celu. Ludzie z taką postawą prawie zawsze osiągną to, co pragną. Otóż indywidualistką również jest tytułowa bohaterka tragedii antycznej Sofoklesa „Antygona”. Antygona traci swego brata Polinejkę i wierna swoim tradycji chce go pogrzebać. Zaś okoliczności i władza jej tego nie pozwala. Siostra Antygony – Ismena nie zbyt popiera siostrę, gdyż boji się władzy. Władzą jest Kreon, który zabronił Antygonie pochówek brata i nakazał karę śmierci, jeżeli to popelni. Zaś to nie straszy główną bohaterkę i ona postanawia zrobić to, co planowała. Antygona przysypuje ciało brata ziemią i rozumie co na jej czeka, dlatego postanawia popelnić samobójstwo. Otóż główną bohaterkę napewno można nazwać indywidualistką, ponieważ pojedynczo walczy o to, co jest dla niej ważne, czyli osiąga swego celu. Dlatego jak twierdził Jan Paweł II: „Musicie od siebie wymagać, nawet gdyby inni od was niewymagali”.

ORTOGR.	LITEROWE	INTERP.	LEKSYK.	GRAMAT.	STYLIST.
4	0	3	3	14	4

Fragment 2.

Po drugie, wyróżnienie się **od innych** może także być wyrazem pychy. Ten temat jest **odzwierciedlany** w powieści „**Lalka**” publicysty okresu pozytywizmu Bolesława Prusa. **Główny bohater** jest Stanisław Wokulski, który pochodzi **z zubożałej** rodziny szlacheckiej, lecz jest bardzo ambitnym człowiekiem. Prowadzi biznes i wzbogaca się, staje się **prestiżnym** i ma siłę w społeczeństwie, lecz **pozostał z rozbitym sercem** z powodu nieodwzajemnionej **miłości arystokratki** Izabeli Łęckiej. Stanisław różni się od innych swoją życiową sytuacją oraz **drogą myśli**, **dużo przez kogo** został niezrozumiany i nieprzyjęty. Miał przejść ciężką **drogę** by **stać tam** gdzie dotarł. Gdy inni tylko i mogli marzyć o jego pieniądzach, Wokulski kolejny raz przegrywał na polu uczuciowym. **Pycha** ze strony społeczeństwa jeszcze **więcej** podkreślała indywidualizm głównego bohatera, który sam **otrzymał** swój status oraz prestiż.

ORTOGR.	LITEROWE	INTERP.	LEKSYK.	GRAMAT.	STYLIST.
0	1	2	7	5	1

Fragment 3.

Częstym tematem w literaturze dramatycznej była ojczyzna i walka o niepodległość ojczystego kraju. Stanisław Wyspiański jest autorem słynnego dramatu „Wesele”. Utwór powstał w epoce **Młoda Polska**. Akcja rozgrywa się we wsi, gdzie odbywa się ślub szlachcica z prostą chłopką. W tamte czasy bardzo popularna była **chłopomanija** co oznaczało, że **szlachcicy** bardzo ciekawili się kulturą i tradycjami chłopów. W utworze możemy **zobaczyć** wątek patriotyczny. Ojczyzna dla wielu ludzi jest **samą ważną** wartością. Wesele było huczne i **wesołe** chociaż można powiedzieć, że **spotkali się** tam dwa różne **świata**. Chłopi byli gotowi do **walki**, **chcieli walczyć** o wolność kraju, lecz nie mieli dowódcy, który by kierował **imi**. Szlachcicy **na**, których **rozliczali** chłopci, bali się **brać odpowiedzialność**. Autor bardzo jawnie ukazuje niemoc ludzi zebranych w izbie, ponieważ nie walczą i nie **obraniają** swoich **wartość**. Symbolem w utworze był złoty róg, który odgrywał ważną rolę w obronie wartości, lecz go **stracono** co jeszcze raz pokazuje **co** będzie **gdy** człowiek **przestani** cenić **dla jego** wartości.

ORTOGR.	LITEROWE	INTERP.	LEKSYK.	GRAMAT.	STYLIST.
1	1	5	3	10	1

Fragment 4.

Wartość, która istnieje ponad czas to rodzina. Jest w naszym życiu dużo ludzi, których kochamy i chcemy by byli z nami jak najdłużej, lecz ludzie przychodzą i odchodzą czasami robiąc nam ból i zostawiając ślad na całe życie. Rodzina to są najbliżsi ludzie od, których nie boimy się otrzymać nożem w plecy. S. Mrozek w znanym dramacie „Tango” przedstawił nietypowy obraz rodziny gdzie panuje nieład. Artur jest głównym bohaterem i marzy o tradycyjnej i spokojnej rodzinie, lecz jego rodzina wygląda jak bałagan i w domu panuje bezporządek. W jednym kącie katafalk w drugim wózek dziecięcy. Artur dążąc do porządku ożenił się na 18-letniej kuzynce Ali. Często gościem w domu był Edek, to głupi i niewykształcony chłopiec, który uważał, że jest silny fizycznie co daje mu prawo na władzę. Związek Artura był niedługi, ponieważ Ala zdradziła mu z Edkiem. W końcu Edek zabija Artura i prowadzi Eugeniusza tańczyć tango, co symbolizuje władzę Edka nad tą rodziną. Więc, Artur marzył o rodzinie i szczęściu dla bliskich, lecz rzeczywistość okazała się całkiem inna.

ORTOGR.	LITEROWE	INTERP.	LEKSYK.	GRAMAT.	STYLIST.
3	0	11	5	4	2

Fragment 5.

Rozważając na ten temat, przypominam nie dawno czytany dram jednego z największych i najslynniejszych dramaturgów świata, angielskiego twórcą epoki Renesansu Williama Szekspira i jego tragedię „Hamlet”. Rozpoczyna się tym, że duch króla Hamleta zjawia się na murze. Opowiada całą historię księciu Hamletu, że zastał zabity przez teraźniejszego króla Klaudiusza. Duch prosi, aby Hamlet się zemścił. Główny bohater wszystkimi siłami próbuje dowiedzieć się czy to jest prawda. Hamlet organizuje scenkę, gdzie aktorzy zagrali Klaudiusza, który zabija króla Hamleta, też rozpoczyna zgrywać obłąkanego, aby posłuchiwać, także rezegnuje miłość z Ofelią. Przez tą długą drogę udało mu się zemścić, ale w końcu wszystkie giną. Hamlet jest tragicznym bohaterem. Jego głównym celem jest zemsta. Moim zdaniem to jest nieprawidłowa droga, prowadzi ona do porażki. Hamlet jest bardzo celowy mimo to nie robi to z niego przykładem. Według mnie, nikt nie może odbierać życie innym. Sofokles pięknie pokazał czego musimy omijać.

ORTOGR.	LITEROWE	INTERP.	LEKSYK.	GRAMAT.	STYLIST.
2	1	4	9	8	2

Wariant B

Fragment 1.

Osoba, która działa pojedynczo nie tylko dla swego dobra, ale i dla dobra innych również cechuje się indywidualizmem. Tacy ludzie starają się pomóc czymś dla dobra innych i nawet poświęcają siebie. Dla nich zależy na tym, aby świat stał się lepszy. Taką osobą jest bohater parabolicznej powieści Alberta Camusa „Dżuma” – Reymund Rie. Reymund Rie jest doktorem, który przybywa do miasta Oran. W ten właśnie moment w mieście ludzie masowo zaczynają chorować: mają gorączkę, wysypkę. Co dzień umiera coraz więcej ludzi i doktor rozumie, że napewno jest to choroba dżuma. Wszyscy inni lekarzy boją się i nie chcą pracować z chorymi, gdyż boją się tej śmiertelnej choroby. Zaś Reymund Rie postanawia poświęcić się dla chorych: opiekuje się nimi, spędza wraz z chorymi ich ostatnie dni życia (gdyż choroba jest niewyleczalna).

ORTOGR.	LITEROWE	INTERP.	LEKSYK.	GRAMAT.	STYLIST.
2	1	2	2	6	2

Fragment 2.

Jak i w starszych czasach, tak i teraz – indywidualiści mogą przejawiać się w różnych okolicznościach. Mogą to być pisarze, politycy, zawodowcy i po prostu każdy z nas. Właśnie jedną z takich osób był główny bohater Tomasz Judym w powieści Stefana Żeromskiego „Ludzie bezdomni”. Swoją chęcią pomagania dla innych, odizolował się od szczęścia osobistego i bliskich. Jako że świadomie ofiaruje całego siebie dla pracy można powiedzieć, że przejawia się tu jego wielkość, gdyż chce ratować ludzi i pomagać im. Jednak Judym wybrał sobie cel nieosiągalny, bowiem takiemu biednemu i choremu miasteczku mało co pomoże. Można to więc zrozumieć jako wyraz pychy Tomasza, bo czuje on odpowiedzialność za tych ludzi bezdomnych jakby musiał spłacić dług. W taki sposób porzuca żonę i szczęście indywidualne. Mimo to, Maria

Korczyńska w utworze „Nad Niemnem” **Elizy Orzeszkowej**, także miała podobną postawę kierując się indywidualizmem. Bojąc się pracy, **odmawia** miłości i szczęścia, lecz fortuna nie była po jej stronie, dlatego całe swoje życie **jest pogrążona pracą**. Jak Marię, tak i Tomasza można nazwać indywidualistami, bo chcieli sami ułożyć swoją przyszłość i **dążyli do własnych poglądów**. Los jednak nie sprzyjał im, dlatego ani **jedna, ani drugi nie żyli** szczęśliwie.

ORTOGR.	LITEROWE	INTERP.	LEKSYK.	GRAMAT.	STYLIST.
1	0	5	8	7	1

Fragment 3.

Człowiek **który** walczy o dobro swojej ojczyzny **indywidualnie** odczuwając miłość do ojczyzny **nawołuje** innych do walki z wrogiem i **przyjmuje obraz** jako budzącego naród. **Takiej osoby** nam przedstawił **Twórca** z czasów romantyzmu Adam Mickiewicz. **Od żalu upadka** powstania napisał arcydzieło „Pan Tadeusz”. Autor przedstawił **głównego** bohatera (Jacka **Soplicy**) który **był człowiekiem walczącym** o wolność ojczyzny. Jacek, gdy uciekł z **soplicowa**, **bląkał się** po świecie, a także **uczestniczył** w wielu zbrojnych bitwach i gdy przyjechał do Soplicowa pod **nazwą „Ksiądz Robak”** **nawoływał** i zachęcał wszystkich do walki. Mickiewicz **wyraźnie** przedstawiał **jak ksiądz Robak** ciągle **u żyda** mówił o wolności i walce. Jacek był osobą która budziła naród **walczyć** o wolność. **Uogólniając**, **według** głównego bohatera arcydzieła Adama Mickiewicza „Pan Tadeusz możemy twierdzić, że indywidualizm jest przejawem wielkości człowieka.

ORTOGR.	LITEROWE	INTERP.	LEKSYK.	GRAMAT.	STYLIST.
4	1	6	5	6	1

Fragment 4.

Pierwszą ważną wartością dla człowieka jest rodzina. **Bliskie ludzi** najczęściej **nadają** ważne **znaczenie i sens** dla każdego człowieka. Tę ważną wartość przedstawił wybitny **dramaturg i pisarz** w swoim **do tych czas** popularnym **utworze** „Antygona”. Jest to utwór dramatyczny, **groteskowy**, w którym dla **głównego bohatera Antygony** najważniejszą wartością w **jej** życiu jest rodzina. Utwór rozpoczyna się od bratobójczej bitwy między Eteoklesem i Polinejesem, braćmi

Antygony, o tron w Tebach, w której zwyciężył Eteokles, a Polinejkes zginął. Antygoną z powodu tego poszedła do Kreona, króla Teb, z prośbą, aby pozwolił Antygonie pochować wojego brata, ja to jest urzędzone, lecz Kreon nie pozwolił, ponieważ sądził, że Polinejkes był zdrajcą swojego kraju, dlatego jego ciało trzeba wyrzucić w lube miejsce. Antygoną więc rozpoczęła twierdzić, iż boskie prawa, które mówią o równych prawach dla każdego człowieka są ważniejsze od praw ludzkich, lecz Kreon twierdził odwrotnie. Dlatego odważna i silna, trzymająca się tradycji i boskich praw nie posłuchała Kreona i postanowiła samej pochować brata tajnie od wszystkich. Lecz została złapana i zamknięta w budynku, aby ponieść śmiertelną karę. W rezultacie popełniła samobójstwo. Podsomowując, Antygoną odważna dziewczyna, która nie bała się kary, jej głównym celem było pochować brata, co oznacza, że rodzina dla niej spełnia ważną rolę.

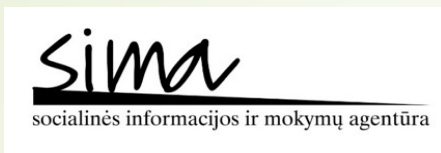
ORTOGR.	LITEROWE	INTERP.	LEKSYK.	GRAMAT.	STYLIST.
1	3	3	8	10	1

Fragment 5.

W odróżnieniu od ukazanego powyżej utworu, Sławomir Mrożek w dramacie „Tango” rozważa nie o miłości, lecz raczej o ważności tradycji. Artur pokazuje groteskowy świat, w którym młode pokolenie walczy ze starszym, próbując nawrócić kulturę i prawa w rodzinie. Młode pokolenie, a właściwie Artur uważa, że musi wrócić tradycje w życiu społeczeństwa, lecz aby tego dokonać, musi przemienić swoją rodzinę. Artur planuje poślubić kuzynkę i takim sposobem wrócić rodzinę do życia według obyczajów, ale w czasie ceremonii niewiasta stwierdza, że zdradziła Artura z Edkiem. Artur rozumie, że jedyny sposób do nawrócenia jest władza, więc chce zacząć kontrolować rodzinę całkowicie. Podczas próby zabicia Edka jednak ginie, stwierdzając przed śmiercią, że naprawdę kochał kuzynkę.

ORTOGR.	LITEROWE	INTERP.	LEKSYK.	GRAMAT.	STYLIST.
0	1	2	5	5	1

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

**LENKŲ TAUTINĖS MAŽUMOS GIMTOSIOS KALBOS IR
LITERATŪROS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO
VERTINTOJŲ MOKYMŲ PROGRAMOS
III DALIS, 2025 m. sausio 14-15 d.**

Rašto darbo (teksto interpretacija) užduoties pobūdis ir vertinimas pagal turinio ir struktūros kriterijus.

Ana Jasinska

Vilniaus šv. Jono Pauliaus II gimnazija

Model egzaminu (Dok. KALBŲ VALSTYBINIŲ BRANDOS EGZAMINŲ UŽDUOČIŲ APRAŠAS)

- PATVIRTINTA Nacionalinės švietimo agentūros direktoriaus 2024 m. spalio 23 d. įsakymu Nr. VK-909
- Model egzaminu: <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2024/10/Kalbu-valstybinu-brandos-egzaminu-uzduociu-aprasas.pdf>
- Str. 4-6. Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino užduotys.

10.2. Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino antra dalis.

10.2.1. Užduoties pobūdis	Užduotį sudaro dvi dalys. [...] Antroje užduoties dalyje teksto kūrimui pateikiamos dvi rašinio temos ir tekstas (teksto ištrauka) interpretacijai pasirinktinai. Kurdamas samprotaujamojo pobūdžio tekstą, kandidatas privalo pasiremti bent dviem grožinės literatūros kūriniais, bent vienas iš literatūros kūrinių turi būti lenkų rašytojo iš bendrųjų programų 4 priedo „Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros bendroji programa“ 32.5.3 ir 33.5.3 papunkčiuose įvardytų III ir IV gimnazijos klasėms privalomų kūrinių sąrašų. Interpretacijai pateikiami tekstai iš bendrųjų programų 4 priedo „Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros bendroji programa“ 32.5.3, 33.5.3, 33.5.4 ir 33.5.5 papunkčiuose įvardytų III ir IV gimnazijos klasėms privalomų ir rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašų. Turi būti nurodyta kūrinio parašymo data ir kita reikšminga informacija. Mažiausia sukurto teksto apimtis – 300 žodžių. Antros dalies taškų suma – 30.
10.2.2. Iš viso taškų	60
10.2.3. Trukmė	240 min. Pirmai užduoties daliai rekomenduojama 60 min., antrai – 180 min.
10.2.5. Priemonės ir priedai	Skaitmenizuoti arba popieriniai žodynai – lenkų kalbos aiškinamasis žodynas (lenk. Słownik języka polskiego) ir lenkų kalbos norminis žodynas (lenk. Słownik poprawnej polszczyzny) – ir kūriniai arba jų ištraukos iš privalomų kūrinių sąrašo. Reikalavimai dėl žodynų, kūrinių ar jų ištraukų pateikimo nustatyti Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino antros dalies vykdymo instrukcijoje.

Rašto darbo (teksto interpretacija) užduoties pobūdis

Teksty do interpretacji – do 2024 r. szk.

► 2023 r. szk.

4. Interpretacja wiersza Władysława Syrokomli „Stary zegar”.

5. Interpretacja fragmentu eseju Czesława Miłosza „Dykcyonarz wileńskich ulic”.

► 2022 r. szk.

4. Interpretacja wiersza Marii Konopnickiej „Czym jesteś”.

5. Interpretacja fragmentu powieści Józefa Mackiewicza „Nie trzeba głośno mówić”.

► 2021 r. szk.

4. Interpretacja wiersza Czesława Miłosza „Z chłopą król”.

5. Interpretacja fragmentu dramatu Gabrieli Zapolskiej „Moralność pani Dulskiej”.

Teksty do interpretacji – 2024 r. szk.

► 3. Interpretacja wiersza Zbigniewa Herberta „Przesłanie Pana Cogito”. Postaw tezę interpretacyjną i ją uzasadnij.

► 3. Interpretacja wiersza Tadeusza Różewicza „Odnaleźć samego siebie”. Postaw tezę interpretacyjną i ją uzasadnij.

W **interpretacji** omów tematykę, problematykę, elementy poetyki tekstu (z wyjaśnieniem ich funkcji).

W pracy (**zarówno w rozprawce, jak i w interpretacji**) przywołaj wybrane **konteksty** (np. literackie, biograficzne, historyczne, społeczne, kulturowe).

Rodzaje i gatunki literackie

Ćwiczenie. Uzupełnij tabelę.

Rodzaje literackie	Cechy rodzaju literackiego (3)	Gatunki (3)	Utwory literackie, autorzy, epoki (3)
liryka			
epika			
dramat			

Ćwiczenie. Przeczytaj fragmenty utworów i ustal, do którego rodzaju literackiego należy każdy z nich. Uzasadnij w formie zwięzłego tekstu (2-3 zdania), odwołując się do treści fragmentu oraz używając odpowiednich terminów: liryka, epika, dramat, narrator, bohater, podmiot liryczny, osoba mówiąca, tekst główny, tekst poboczny.

Tekst 1: Rozmowa nad stawem

Judym długo milczał, obojętnie patrząc na chłopów unurzanych w błocie, bosych, bez ubrania, którzy pchali przed sobą puste taczki.

Wszystko kipiało w nim i przewracało się do góry nogami. [...]

Rzekł wreszcie, pasując się ze sobą, żeby ani jeden dreszcz muskułu nie zdradzał wzruszenia:

- Co to panowie robią tutaj? Czy można zapytać?
- Jak kolega widzi – rzekł dyrektor, troszkę blady.
- Tak, widzieć widzę, ale wyznaję, że nie rozumiem.
- Wozić teraz nie można, więc Krzywosąd wymywa staw wodą. [...]

S. Żeromski, *Ludzie bezdomni*

Fragment utworu S. Żeromskiego „Ludzie bezdomni“ należy do .....,
ponieważ.....

Tekst 2: Rozmowa człowieka z kamieniem

Pukam do drzwi kamienia.

– To ja, wpuść mnie.

Chcę wejść do twego wnętrza,

Rozejrzeć dokoła,

Nabrać ciebie jak tchu.

– Odejdź – mówi kamień. –

Jestem szczelnie zamknięty.

Nawet rozbite na części

Będziemy szczelnie zamknięte.

Nawet starte na piasek

Nie wpuścimy nikogo. [...]

W. Szymborska, *Rozmowa z kamieniem*

Fragment utworu W. Szymborskiej „Rozmowa z kamieniem“ należy do .....

ponieważ.....

Tekst 3: Rozmowa Chochola z Jaśkiem

Chochół

(w takt się chyla a przygrywa)

Miałeś, chamie, złoty róg,
miałeś, chamie, czapkę z piór:
czapkę wichher niesie,
róg huka po lesie,
ostał ci sie ino sznur,
ostał ci sie ino sznur.

(Kogut pieje).

Jasiek

(jakby tknięty, przytomniejąc)

Jezu! Jezu! zapioł kur! – –

Hej, hej, bracia, chyćcie koni!

chyćcie broni, chyćcie broni!!

Czeka was WAWELSKI DWÓR!!!!!!

Chochół

(w takt się chyla a przygrywa)

Ostał ci sie ino sznur.

Miałeś, chamie, złoty róg,

Jasiek

(aż ochrypty od krzyku)

S. Wyspiański, *Wesele*

Fragment utworu S. Wyspiańskiego
„Wesele“ należy do .....,
ponieważ .....

Link: <https://emokykla.lt/metodine-medziaga/medziaga/perziura/369?r=1>

Schemat interpretacji tekstu lirycznego

- 1. Kto mówi?
- 2. Do kogo mówi?
- 3. Jak mówi? (budowa wiersza, interpunkcja)
- 4. O czym? (obrazy poetyckie, środki artystyczne i ich funkcje)
- 5. Po co? (teza interpretacyjna)
- 6. Konteksty (dwa)
  - Terminy specjalistyczne z poetyki
  - Wyrazy abstrakcyjne

Rodzaje kontekstów przydatnych przy interpretacji utworu literackiego

- **Kontekst biograficzny** – czynniki związane bezpośrednio z życiem autora utworu, które mogły wpłynąć na kształt dzieła.
- **Kontekst historyczny** bądź **społeczny** – czynniki historyczne oraz społeczne (stosunki międzyludzkie, obyczajowość epoki), które wpłynęły na powstanie utworu.
- **Kontekst literacki** – cechy utworu, które odsyłają do określonych prądów, kierunków, stylów literackich, ale też motywów, tematów czy odmian gatunkowych; tutaj też można poszukiwać relacji interpretowanego utworu z innymi dziełami danego autora lub innych twórców, które miały wpływ na jego powstanie,
- **Kontekst kulturowy** – odnalezienie w utworze elementów, które łączą go z innymi dziedzinami (dyscyplinami) sztuki, takimi jak malarstwo, architektura, rzeźba czy muzyka.

Interpretacja wiersza Wisławy Szymborskiej „Niektórzy lubią poezję“. Postaw tezę interpretacyjną i ją uzasadnij.

1. Niektórzy –
czyli nie wszyscy.
Nawet nie większość wszystkich, ale mniejszość.
Nie licząc szkół, gdzie się musi,
i samych poetów,
będzie tych osób chyba dwie na tysiąc.
2. Lubią –
ale lubi się także rosół z makaronem,
lubi się komplementy i kolor niebieski,
lubi się stary szalik,
lubi się stawiać na swoim,
lubi się głaskać psa.
3. Poezję –
tylko co to takiego poezja.
Niejedna chwiejna odpowiedź
na to pytanie już padła.
A ja nie wiem i nie wiem i trzymam się tego
jak zbawiennej poręczy.

Z tomu „Koniec i początek“ (1993)

Kompozycja pracy pisemnej

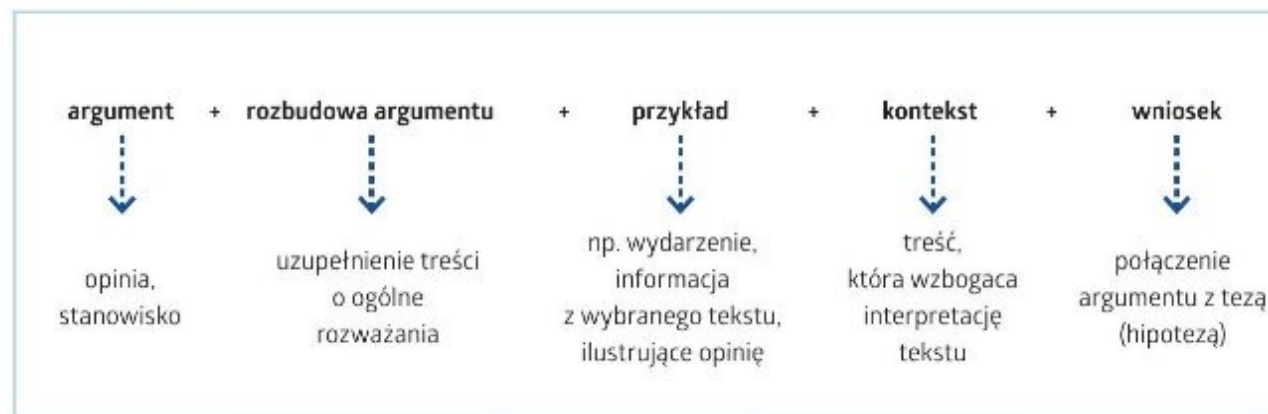
KOMPOZYCJA

Wstęp

Wprowadzenie i zarysowanie (zdefiniowanie, opisanie) problemu na poziomie ogólnym, sformułowanie tezy i wstępne uzasadnienie stanowiska lub postawienie hipotezy.

Rozwinięcie

Budowa akapitu:

Po ustaleniu tezy (hipotezy) oraz zebraniu przykładów i sformułowaniu argumentów piszący powinien zdecydować, w jakim porządku je przedstawi w rozprawce (np. od sytuacji najczęściej spotykanych po wyjątkowe).

SPÓJNOŚĆ

Przykładowe słowa i sformułowania pozwalające zachować spójność między akapitami oraz wewnątrz nich: *również, jednocześnie, tymczasem, następnie, w rezultacie, z pewnością, przecież, jak wiemy, przeciwnie, natomiast, jednak, potem, mam na myśli, uważam, że.*

Przykładowe sformułowania ukazujące porządek rozumowania, np. *pragnę zwrócić uwagę na, z tego wynika, można zadać pytanie, w podsumowaniu moich rozważań.*

Zakończenie

Podsumowanie rozważań wynikających z argumentów prowadzące do uogólnienia; **potwierdzenie tezy** lub **jej sformułowanie**, jeśli we wstępie zawarto hipotezę.

Rašto darbo (teksto interpretacija) vertinimas pagal turinio ir struktūros kriterijus

II DALIS

RAŠTO DARBO VERTINIMO INSTRUKCIJA (30 taškų)

- Interpretacijos turinio vertinimas: tematika, samprotavimo logika, literatūra ir kontekstai (14 taškų)
- Teksto sandaros vertinimas: teksto struktūra, teksto ir pastraipų rišlumas (4 taškai)
- Stiliaus vertinimas (3 taškai)
- Kalbos taisyklingumo vertinimas: gramatikos ir leksikos klaidos, rašybos klaidos, skyrybos klaidos (9 taškai)

<https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2024/10/GK-VBE-II-dalies-rasy-mo-uzduociu-vertinimo-kriterijai-1.pdf>

Interpretacja wiersza Zbigniewa Herberta „Przesłanie Pana Cogito”. Postaw tezę interpretacyjną i ją uzasadnij. [<https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2024/06/PL-VBE-PG-2024-06-18-Uzduotis.pdf>]

1. Idź dokąd poszli tamci do ciemnego kresu
po złote runo nicości twoją ostatnią nagrodę
2. idź wyprostowany wśród tych co na kolanach
wśród odwróconych plecami i obalonych w proch
3. ocalałeś nie po to aby żyć
masz mało czasu trzeba dać świadectwo
4. bądź odważny gdy rozum zawodzi bądź odważny
w ostatecznym rachunku jedynie to się liczy
5. a Gniew twój bezsilny niech będzie jak morze
ilekroć usłyszysz głos poniżonych i bitych
6. niech nie opuszcza cię twoja siostra Pogarda
dla szpiclów katów tchórzy - oni wygrają
pójdą na twój pogrzeb i z ulgą rzucą grude
a kornik napisze twój uładzony życiorys

7. i nie przebaczaj zaiste nie w twojej mocy
przebaczać w imieniu tych których zdradzono o świecie
8. strzeż się jednak dumy niepotrzebnej
ogłądaj w lustrze swą błazeńską twarz
powtarzaj: zostałem powołany - czyż nie było lepszych
9. strzeż się oschłości serca kochaj źródło zaranne
ptaka o nieznanym imieniu dąb zimowy
10. światło na murze splendor nieba
one nie potrzebują twojego ciepłego oddechu
są po to aby mówić: nikt cię nie pocieszy
[...]
11. idź bo tylko tak będziesz przyjęty do grona zimnych czaszek
do grona twoich przodków: Gilgamesza Hektora Rolanda
obronców królestwa bez kresu i miasta popiołów
12. Bądź wierny idź

Źródła

- *Analiza i interpretacja liryki*. Prieiga per internetą:
https://smp2014tm.ugdome.lt/MO/Mazumos/index.html?path=PL_1112_08
- Fiałkowska K.A., *Jak to napisać?*, Toruń 2006.
- *Kontekstowe czytanie utworu literackiego*. Prieiga per internetą:
https://cke.gov.pl/images/EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/materialy_dodatkowe/20220113%20Materia%C5%82y%20dodatkowe%201_Konteksty.pdf
- *Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros bendrosios programos*. Prieiga per internetą:
<https://www.emokykla.lt/bendrosios-programos/visos-bendrosios-programos?page=1&subject=5319>
- *Medžiaga lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros temoms mokyti*. Prieiga per internetą: <https://emokykla.lt/metodine-medziaga/medziaga/perziura/369?r=1>
- *Na czym polega analiza i interpretacja utworu literackiego?* Prieiga per internetą:
<https://zpe.gov.pl/a/przeczytaj/Dr7OXk02C>
- Naruniec S., Naruniec R., *Jak umiejętnie operować słowem pisanym*, Vilnius 1999.
- Tomczyk M., *Trener, Jak czytać wiersze?*, Bielsko-Biała 2007.

Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino
vertintojų mokymų programos. III dalis, 2025 m. sausio 14-15 d.
A. Jasinska, Rašto darbo (teksto interpretacija) užduoties pobūdis ir vertinimas pagal turinio ir struktūros
kriterijus.

Interpretacija 3 temat. Ocena ____ punktów

I. TREŚĆ (maksymalnie 14 punktów) _____

Kryteria	Poszczególne części składowe oceny	Maks. p.	Punkty i komentarze
1.1.1. Temat		3	
	- Wyjaśnienie tematu/problematyki interpretowanego utworu w całości	1	
	- Omówienie w rozwinięciu co najmniej dwu aspektów interpretacyjnych : po 1 p. za uwzględnienie i wyczerpujące omówienie każdego aspektu)	2	
1.1.2. Myślenie i logika		5	
	- We wstępie jasno i logicznie sformułowana teza (główna myśl) , która wyznacza kierunek interpretacji	1	
	- Uzasadnienie tezy za pomocą co najmniej dwu trafnych argumentów i właściwych przykładów z wiersza, popartych odpowiednio wprowadzonymi cytatami (po 1 punkcie za każdy przykład). Jeżeli uczeń streszcza utwór, lecz nie wyciąga żadnych wniosków i nie nawiązuje do głównej myśli /tezy, nie traktujemy tego jako argumentacji popartej przykładem z tekstu	2	
	- Powiązane ze sobą wstęp i zakończenie ; zakończenie powinno zawierać logiczne podsumowanie rozważań	1	

Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino
vertintojų mokymų programos. III dalis, 2025 m. sausio 14-15 d.

A. Jasinska, Rašto darbo (teksto interpretacija) užduoties pobūdis ir vertinimas pagal turinio ir struktūros kriterijus.

	- Zastosowanie i trafne łączenie różnych operacji myślowych (co najmniej dwu, np. analizy, wnioskowania, porównania, uogólniania)	1	
1.1.3. Literatura i konteksty		6	
	- Trafnie i funkcjonalnie omówiona poetyka (budowa artystyczna), np. omówienie kompozycji wiersza, środków stylistycznych, cech rodzajowych i gatunkowych i in.	3	
	- Posługiwanie się terminami literackimi , np. nazwami epok literackich, rodzajów i gatunków literackich, pojęciami z zakresu poetyki, np. podmiot liryczny, adresat liryczny, liryka filozoficzna (co najmniej 3 terminy)	1	
	- Przywołanie co najmniej jednego trafnego kontekstu	1	
	- Erudycja – dojrzałość rozważań, interpretacji, szersze odczytanie, wykorzystanie do rozwinięcia tematu wiedzy z różnych dziedzin sztuki lub nauki, np. filozofii, historii	1	
BŁĘDY FAKTYCZNE (RZECZOWE) Jako błąd faktyczny (merytoryczny) traktujemy błąd wynikający z nieznamości faktów teoretycznoliterackich i historycznych, np. pomylenie terminów, dat, epok, elementów treści, np. zniekształcenie terminu literackiego.			
OGÓLEM ZA TREŚĆ		14	

II. KOMPOZYCJA (maksymalnie 4 punkty) _____

Kryteria	Poszczególne części składowe oceny	Maks. p.	Punkty i komentarze
2.1. Budowa tekstu		2	
	- Tytuł i trójdzielność	1	
	- Podział na akapity pomaga zrozumieć tekst (rozwinięcie najmniej 2 akapity)	1	

*Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino
vertintojų mokymų programos. III dalis, 2025 m. sausio 14-15 d.*

A. Jasinska, Rašto darbo (teksto interpretacija) užduoties pobūdis ir vertinimas pagal turinio ir struktūros kriterijus.

2.2. Spójność i akapity		2	
	- Co najmniej 2 spójne akapity argumentacyjne, za każdy po 1 p.	2	
OGÓLEM ZA KOMPOZYCJĘ		4	

III. STYL (maksymalnie 3 punkty) _____

Kryteria	Poszczególne części składowe oceny	Maks. p.	Punkty i komentarze
3. Styl			
	- Styl oficjalny, jednolitość stylu	1	
	- Synonimy i leksyka abstrakcyjna	1	
	- Różnorodność konstrukcji składniowych	1	
BŁĘDY I USTERKI STYLISTYCZNE			
OGÓLEM ZA STYL		3	

I.

IV. POPRAWNOŚĆ (maksymalnie 9 punktów) _____

Kryteria	Poszczególne części składowe oceny	Maks. p.	Punkty i komentarze
4. Poprawność języka			
	- Gramatyka i leksyka	5	
	- Ortografia	2	
	- Interpunkcja	2	
OGÓLEM ZA POPRAWNOŚĆ		9	

DARBO LAPAS

Karta pracy 1.1.

Link: <https://emokykla.lt/metodine-medziaga/medziaga/perziura/369?r=1>

Zadanie 1. Przeczytaj uważnie tematy rozprawek. Wyróżnij słownictwo specjalistyczne. Zaproponuj do każdego tematu dwa utwory literackie z listy lektur obowiązkowych i uzasadnij swój wybór w formie 1-2 zdań.

Lista lektur obowiązkowych: Sofokles „Antygona”, W. Szekspir „Hamlet”, A. Mickiewicz „Dziady, cz. III”, A. Mickiewicz „Pan Tadeusz”, E. Orzeszkowa „Nad Niemnem”, B. Prus „Lalka”, S. Wyspiański „Wesele”, S. Żeromski „Ludzie bezdomni”, Z. Nałkowska „Granica”, T. Borowski (opowiadania do wyboru), Cz. Miłosz „Dolina Issy”, A. Camus „Dżuma”, S. Mrożek „Tango”, O. Tokarczuk „Prawiek i inne czasy”.

1. Bohaterowie powieści wobec ważnych wyborów życiowych. Przedstaw ich losy i oceń ich postępowanie.
2. Dramaty, które nigdy nie tracą na aktualności. Na czym polega ponadczasowość wybranych przez Ciebie utworów dramatycznych?

Zadanie 2. Przeczytaj uważnie wiersz K. I. Gałczyńskiego „Rozmowa liryczna“ oraz podkreśl słownictwo specjalistyczne, którego użyjesz, pisząc interpretację tego wiersza.

Słownictwo specjalistyczne: podmiot liryczny, monolog liryczny, bohater liryczny, tekst główny, obrazy poetyckie, narrator, wyliczenie, liryka zwrotu do adresata, liryka miłosna, sonet, wiersz stychiczny, liryka autotematyczna, rym parzysty, np. ładnie-spadnie, anafora.

Rozmowa liryczna

- Powiedz mi jak mnie kochasz.
- Powiem.
- Więc?
- Kocham cię w słońcu. I przy blasku świec.
Kocham cię w kapeluszu i w berecie.
W wielkim wietrze na szosie, i na koncercie.
W bzach i w brzożach, i w malinach, i w klonach.
I gdy śpisz. I gdy pracujesz skupiona.
I gdy jajko rozthukujesz ładnie -
nawet wtedy, gdy ci łyżka spadnie.
W taksówce. I w samochodzie. Bez wyjątku.
I na końcu ulicy. I na początku.
I gdy włosy grzebieniem rozdzielisz.
W niebezpieczeństwie. I na karuzeli.
W morzu. W górach. W kaloszach. I boso.
Dzisiaj. Wczoraj. I jutro. Dniem i nocą.

I wiosną, kiedy jaskółka przylata.
- A latem jak mnie kochasz?
- Jak treść lata.
- A jesienią, gdy chmurki i humorki?
- Nawet wtedy, gdy gubisz parasolki.
- A gdy zima posrebrzy ramy okien?
- Zimą kocham cię jak wesoły ogień.
Blisko przy twoim sercu. Koło niego.
A za oknami śnieg. Wrony na śniegu.

K. I. Gałczyński, *Rozmowa liryczna*

Zadanie 3. Przeczytaj uważnie tematy rozprawek. Zastanów się, przy jakim temacie i dlaczego warto powołać się na utwór K. I. Gałczyńskiego „Rozmowa liryczna“. Uzasadnij swój wybór w formie 2-3 zdań.

I. Niezgodna na istniejące w świecie zło – miernikiem naszego człowieczeństwa. Rozwiń tę myśl, odwołując się do wybranych utworów literackich.

II. Uczucia, przeżycia i refleksje tematem utworów lirycznych. Rozważ zagadnienie, odwołując się do twórczości 2-3 poetów.

III. Poetyckie manifesty dwu pokoleń młodzieży – „Oda do młodości” A. Mickiewicza i „Do młodych” A. Asnyka. Omów zagadnienie na podstawie wskazanych utworów.

Zadanie 4. Wykonać zadania, dotyczące wiersza „Miłość“ Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej. Przeczytaj wiersz oraz zwróć uwagę na wyróżnione wyrazy. Rozstrzygnij, czy to są rzeczowniki konkretne czy abstrakcyjne. Uzasadnij odpowiedź.

Miłość

Nie widziałam cię już od **miesiąca**.
I nic. Jestem może bledsza,
trochę śpiąca; trochę bardziej milcząca,
lecz widać można żyć bez **powietrza!**

Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, *Miłość*

1. Miłość

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie:.....

.....

2. Miesiąc

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie:.....

.....

3. Powietrze

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie:.....

.....

Zadanie 5. Która z bohaterek: Justyna Orzelska, Izabela Łęcka czy Joanna Podborska mogłaby w ten sposób powiedzieć o swoich uczuciach? Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....
.....
.....
.....

Karta pracy 1.2.

Interpretacja wiersza Zbigniewa Herberta „Przesłanie Pana Cogito“. Przedstaw tezę interpretacyjną i ją uzasadnij.

„Czemuś ty się złą godzino
Z niepotrzebnym mieszasz lękiem,
Jestem, a więc musisz minąć.
Miniesz, a więc to jest piękne“.
W. Szymborska

W łoku wojny jedynym celem człowieka jest ocalać. Mnóstwo pisarzy i poetów zapisali ten okrutny okres. Jednym z nich jest wybitny polski poeta Zbigniew Herbert, którego wiersz chciałabym zinterpretować nawiązując do okresu wydarzeń wojennych XX wieku. „Przesłanie Pana Cogito“ zawiera wiele myśli, przedstawiających siłę ducha, walkę o dobro oraz niezłomną postawę człowieka ocalonego.

Dzieło Herberta – to prototyp dekalogu dla osoby, która przeżyła wojnę. Podmiot liryczny zwracając się do adresata w drugiej osobie liczby pojedynczej wskazuje na to, co człowiek ma dalej robić. Użyte zwroty: „Idź“, „Bądź wierny“, „nie przebaczać“, „Strzeż się“, zwracają uwagę na to, że wbrew strachu i trudnościom trzeba zachować twardą postawę i „zimną głowę“, aby przetrwać. Porównanie „Gniew (...) niech będzie jak morze“ nawiązuje do tego, aby adresat nie zapominał o zbrodniach popełnionych wobec niego, nawet gdyby inni temu przeciwstawiali. Powinien odważnie iść ku prawdzie i „wiedzieć, że już jest kamieniem“ (A. Asnyk „Kamień“), bo tylko w takim wypadku zdoła ocalać i spełnić swoje powołanie. Wiersz „Przesłanie Pana Cogito“ posiada epitet metaforyczny, który nawołuje iść „po złote runo nicości (...) ostatnią nagrodę“. Ma to znaczyć iż, nawet gdyby wszyscy ponieśli porażkę, osoba powinna być wierną sobie i przestrzegać dekalogu Z. Herberta, aby sukcesyjnie spełnić swoje życie. Ocalenie ma większą wartość niż podporządkowanie się osobom ze słabą siłą ducha. Według poetki Wisławy Szymborskiej zła godzina minie i świat stanie się piękny, dlatego dany wiersz Z. Herberta jest przykładem iż warto „iść dalej“ ku ocaleniu.

Ocalony jest ten, kto potrafił pokochać życie nawet po tak okrutnych wydarzeniach na tle II wojny światowej. Niektóre fragmenty wiersza „Przesłanie Pana Cogito“ takie jak: „strzeż się oschłości

serca“ lub „kochaj źródło zaranne“ apeluja, że mimo wszystko – kochaj. „Kuj własne serce“ jak kowal z wiersza Leopolda Staffa „Kowal“ (z tomiku „Sny o potędze“). Widzieć piękno po morderstwach nie każdemu może się udać, dlatego metafory podmiotu lirycznego **nawołują (300)** tworzyć własne życie, bo tylko tak „będziesz przyjęty do grona zimnych czaszek“. Osobą, która potrafiła widzieć piękno w świecie nawet po wojnie, spostrzegłam w twórczości polskiej noblistki i pisarki współczesnej Olgi Tokarczuk w sadze „Prawiek i inne czasy“. Michał Niebieski przetrwał pierwszą wojnę światową i po powrocie wrócił do spokojnego i radosnego życia. Miał córkę Misię, która w pewnym sensie była jego celem życia iż mógł dla niej zrobić wszystko. Otrzymał swoją „ostatnią nagrodę“ – ocalał i pokochał. Dalej tworzył historię rodzinną i w każdej drobnostce spostrzegał piękno. Został wierny sobie, swojemu rodzinnemu dobrobytu. Z tego wynika, że wiersz Zbigniewa Herberta przedstawia osobę, która powinna rozmyślać w pierwszą kolej o własnym życiu. Głównym przesłaniem jest ocalenie, bo tylko tak można „otworzyć drzwi w światłą przyszłość“.

Podsumowując wszystkie rozważania chcę powrócić do fragmentu wiersza W. Szyborskiej „Nic dwa razy“, który świetnie się łączy z „Przesłaniem Pana Cogito“. W każdej chwili może nastąpić „zła godzina“, jednak człowiek powinien ogarnąć swe życie własnymi celami i dążyć do nich samodzielnie. Nawet jeśli to będzie wojna, nie można zawczasu opuszczać rąk. Warto „być wiernym, iść“ i mieć nadzieję iż „zła godzina minie“ i zostaniesz ocalony. (473 słowa)

Lenkų tautinės mažumos
gimtosios kalbos ir literatūros
valstybinio brandos egzamino vertintojų mokymai

Henrika Sokolovska

2025 m. sausio 14-15 d.

**Rašto darbo (samprotaujamojo teksto)
užduoties pobūdis ir vertinimas pagal
turinio ir struktūros kriterijus**

Henryka Sokołowska

**Ocenianie rozprawek według
kryteriów treści oraz spójności i
struktury tekstu**

Lenkų gimtosios kalbos VBE rašinio vertinimo
rezultatai pagal vertinimo kriterijus
Wyniki egzaminu według poszczególnych kryteriów

	Vertinimo kriterijus	Didžiausias taškų skaičius	Taškų vidurkis	Taškų vidurkis procentais
TREŠĆ	1.1. Tema / Temat	3	1,8	59,0
	1.2. Logika / Teza i logika argumentacji	5	2,6	51,0
	1.3. Kontekstai / Wiedza o literaturze i konteksty*	6	2,2	36,6
STRUKTURA	2.1. Struktūra / Budowa tekstu	2	1,6	78,2
	2.2. Rišlumas / Spójność tekstu* i budowa wewnętrzna akapitów*	2	1,4	68,7
STYL	3.1. Stilius / Styl	3	1,5	49,5
POPRAWNOŚĆ JEZYKOWA	4.1. Gramatika / Błędy leksykalne i gramatyczne*	5	1,3	26,2
	4.2. Rašyba / Błędy ortograficzne	2	1,1	55,5
	4.3. Skyryba / Błędy interpunkcyjne	2	0,7	36,5
	5.1. Atimami	0	-0,1	

Rozprawka – cechy gatunkowe

1. **Temat** rozprawki ma **charakter problemowy**.
2. Gatunek wymaga, by piszący **ustosunkował się do problemu** zawartego w temacie i sformułował własną **tezę (hipotezę)** jako rozstrzygnięcie problemu.
3. Celem rozprawki jest rozważenie problemu, przekonujące **uzasadnienie** sformułowanej **tezy** (zweryfikowanie hipotezy) za pomocą **argumentacji** w oparciu o **procesy myślowe i materiał literacko-kulturowy**.
4. Dwa rodzaje trudności:
  - merytoryczny: wykazanie się **znajomością literatury** i różnych jej **kontekstów**.
  - instrumentalny: wykazanie się umiejętnością **budowy spójnego tekstu argumentacyjnego**, odzwierciedlającego **tok myślenia**;
5. **Styl** oficjalny, popularnonaukowy, książkowy; **wysoki rejestr języka ogólnego**; terminologia i słownictwo abstrakcyjne.

Kolejne etapy działań podczas pisania rozprawki

1. **Temat** rozprawki:

- Od przedmiotu do tematu
- Analiza słów kluczowych
- Dostrzeżenie problemu
- Od tematu przez problem do tezy (hipotezy)

2. **Od tezy do argumentacji i materiału.**

- Formułowanie argumentów (co najmniej 2) i łączenie ich z przykładami.
- Dobór materiału.
- Dobór kontekstów wzmacniających argumentację.

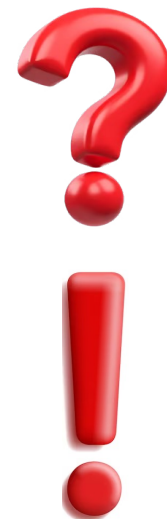
3. **Od materiału do kompozycji** spójnego tekstu.

- Plan hierarchiczny tekstu, wybór koncepcji kompozycyjnej w celu uporządkowania argumentów i przykładów.
- Pisanie wstępu, akapitów rozwinięcia i zakończenia.

ETAP 1. Dialog ucznia z **tematem** rozprawki

- **Przedmiot** (obszar: o **czym** piszesz?) a **temat** (którą część tego obszaru trzeba omówić?)
- Analiza pojęć **kluczowych** (które pojęcia wyznaczają **granice tematu**?)
- Dostrzeżenie w temacie **problemu** (pytanie problemowe)
- Od tematu przez problem **do tezy / hipotezy** (moja wersja odpowiedzi na pytanie problemowe, której słuszność zaraz udowodnię).

Analiza tematu rozprawki

TEMAT: *Nie miecz, nie tarcz bronią języka, lecz – arcydzieła* (C.K. Norwid). Uzasadnij myśl poety, przywołując wybrane utwory literackie, dzięki którym polszczyzna przetrwała w okresie rozbiorów.

Przedmiot (obszar – o czym?) czy słowa-klucze:

1. Twórczość C. K. Norwida
2. Myśli poetów na wybrany temat
3. Język polski
4. Historia Polski
5. Literatura polska
6. Arcydzieła literatury polskiej
7. Najwybitniejsze utwory literatury polskiej XIX wieku
8. Walka, obrona przed zagrożeniem
9. Okres rozbiorów Polski
10. Uzasadnienie

Gdzie tu PROBLEM (jak go sformułować)?

Analiza tematu rozprawki

„Nie miecz, nie tarcz **bronią języka**, lecz – **arcydzieła**” (C.K. Norwid). **Uzasadnij** myśl poety, przywołując wybrane **utwory literackie**, dzięki którym **polszczyzna przetrwała** w okresie **rozbiorów**.

Przedmiot (obszar – o czym?) czy **słowa-klucze**:

1. **Twórczość C. K. Norwida**
2. **Myśli poetów na wybrany temat**
3. **Język polski (polszczyzna)**
4. **Historia Polski**
5. **Literatura polska**
6. **Wszystkie arcydzieła literatury polskiej, ich znaczenie dla losów narodu.**
7. **Najwybitniejsze utwory literatury polskiej XIX wieku**
8. **Walka, obrona przed zagrożeniem**
9. **Okres rozbiorów Polski**
10. **Uzasadnienie słuszności.**

PROBLEM:

np. ***Dzięki którym arcydziełom literatury polskiej i w jaki sposób utrzymały się w narodzie w XIX wieku postawy patriotyczne i wierność językowi polskiemu?***

Tematy prac pisemnych w sesji powtórkowej w 2024 r.

1. Co znaczy być świadkiem swojej epoki? Rozważ zagadnienie na przykładzie wybranych utworów literackich i innych tekstów kultury.
2. Niewłaściwe wybory i życiowe błędy. Oceń ich wpływ na dalszy los wybranych bohaterów literackich.

Kolejne etapy działań podczas pisania rozprawki.

ETAP 2. Uczeń formułuje **tezę** i gromadzi **dowody** słuszności/zasadności tezy

- Formułowanie **tezy** (tj. swojej pozycji wobec problemu).
- Formułowanie **argumentów** (co najmniej 2) i łączenie ich z **przykładami** (dobór materiału).
- Dobór **kontekstów** wzmacniających argumentację.

Kolejne etapy działań podczas pisania rozprawki.

ETAP 3. Uczeń **uporządkowuje liniowo** zgromadzone i wyselekcjonowane treści

Od zgromadzonego **materiału** do **kompozycji** spójnego tekstu.

- Plan hierarchiczny tekstu, wybór koncepcji kompozycyjnej w celu **uporządkowania argumentów i przykładów**.
- Pisanie wstępu, akapitów rozwinięcia i zakończenia.

Akapit jako część tekstu i jako odrębna całość

- Podział tekstu na akapity – sygnał zmiany linii tematycznej (nowy akapit – **nowa myśl**). Pomaga odbiorcy **nadążać za tokiem myślenia** autora.
- Akapit w tekście – to „państwo w państwie”: jest **częścią całości** (tekstu), lecz jednocześnie każdy akapit **jest odrębną całością** i rządzi się wewnętrznymi prawami, gdyż ma **1.** swój **temat**, tj. główną myśl (**argument**), **2.** materiał dowodowy (**A.** przykłady literackie i **B.** konteksty) oraz **3.** podsumowanie.
- Akapity sąsiadujące **łączą się ze sobą** (tematycznie i formalnie).
- Różne rodzaje akapitów. Przeplatanie dłuższych i krótszych (**rytm akapitowy**).

Kompozycja. **Wstęp**

- ✓ Zawartość: **jak rozumiem temat** i jakie będzie **moje stanowisko** wobec tematu (**teza** lub hipoteza).
- ✓ Funkcja: „przywitanie się z odbiorcą”, odwołanie się **do tematu**, wyjaśnienie **ważniejszych pojęć**, **zapowiedź** dalszego **porządku** rozważań.
- ✓ Wstęp powinien być **krótki**.
- ✓ Wstęp jest integralnym **składnikiem całości tekstu**.

Kompozycja. **Zakończenie**

- • **Nawiązanie** do tematu, wstępu i argumentacji.
- • „Pożegnanie z odbiorcą”. **Podsumowanie – jak został zrealizowany cel tekstu** (udowodnienie tezy, uzasadnienie, ocena, rozwiązanie problemu itp.).
- • **Teza** może być przeformułowana, doprecyzowana, wzmocniona.
- • Zakończenie **nie powinno** zawierać nowych myśli i rozważań.
- • Wstęp i zakończenie tworzą **ramę tekstu**, są sygnałami jego całościowości.

Rodzaje akapitów

- **Wstęp i zakończenie** to są **akapity łączące** (tzw. tranzytywne – nie zawierają uzasadnień, dowodu itp.). Ich funkcją jest nadawanie spójności znaczeniowej całemu tekstowi, nawiązanie logiczne do innych akapitów.

- W rozprawce **mniej istotne** są **akapity opisowe**, które tu mają funkcje jedynie dygresyjne: rozszerzają zagadnienie, szczegółowo/drobiazgowo opisują mniej istotne szczegóły, streszczają fabułę itp. Są dobrze widziane w innych gatunkach tekstu, ale nie w rozprawce.

Rodzaje akapitów

 W rozprawce **główne funkcje** pełnią **akapity argumentacyjne** – ich zadaniem jest **dowodzić, uzasadniać** tezę. Formalnie możliwe są do wyboru 2 sposoby:

A. ANALITYCZNY – ANALIZA: od ogółu do szczegółów (=dedukcja).

Na początku – główna myśl akapitu, tj. **(1) argument** i jego **wyjaśnienie**, dalej – **(2) przykład (-y)** literacki (-e), następnie **(3) kontekst**. W końcu krótkie podsumowanie akapitu, tj. **(4) wniosek, uogólnienie** treści akapitu.

B. SYNTETYCZNY – SYNTEZA: od szczegółów do ogółu (=indukcja).

Na początku **(1)** jest **wstępne zdanie** motywujące, w jaki sposób przykład nadaje się do tematu. Następnie **(2)** podany (-e) i omówion (-e) jest (są) **przykład (-y)** literacki(-e), także **(3) konteksty**. W końcu – sformułowanie i objaśnienie **(4) argumentu**, wyływającego z przykładów (jest **wnioskiem** z podanych w akapicie przykładów i kontekstów).

Elementy **spójności znaczeniowej** tekstu

Spójność wewnątrztekstowa i międzyakapitowa

(na przestrzeni całego tekstu i między akapitami)
może być osiągnana dzięki takim zabiegom, jak:

- **Powtarzalność** tematu.
- „**Ukryty dialog**” nadawcy z odbiorcą tekstu (kompozycja oparta na schemacie *pytanie - odpowiedź*). **Jedność** nadawcy i odbiorcy – jednolitość stylu, form czasowników itp.
- Odzwierciedlenie **relacji logicznych między częściami tekstu**: analogie, przeciwstawienia, *przyczyna – skutek, problem – rozwiązanie, teza – dowód*, może być *argument – kontrargument, kilka jednorodnych przykładów – uogólnienie* itp.

Spójność wewnątrzakapitowa i międzyakapitowa

- **Spójniki** (*i, jednakże, zatem, a więc* itp.).
- **Zaimki** wskazujące (*taki, ten, tam*).
- **Powtórzenia:**
  - Dosłowne – powtarzane są pojęcia kluczowe, dla ciągłości linii tematycznej (lub jako zabieg stylistyczny - anafora).
  - Powtórzenia niedokładne wyrazowe – **synonimy, omówienia** (*autor „Pana Tadeusza”*), zastępowanie innymi wyrazami (*ksiądz Robak – Bernardyn – Jacek Soplica – bohater*); użycie wyrazów **pokrewnych** (*przyjaźń – przyjacielski – zaprzyjaźnić się*).
  - **Antonimy** i przeciwstawienia: *Szczęśliwi ludzie są do siebie podobni. Nieszczęśliwi zaś są bardzo różni.*
  - Powtórzenia niedokładne gramatyczne – zaimki (*on, do niego, tamten*).
- **Elipsy** (celowe opuszczenie ważnego wyrazu): *A jednak zwyciężył.; Od kiedy?*
- Odpowiedni **szyk** składniowy (początek kolejnego zdania nawiązuje do końca zdania poprzedniego).
- Wyrazy i wyrażenia sygnalizujące **przejsście** od jednej myśli do drugiej (*po pierwsze – po drugie, zacznę od, przechodząc do* itp.), **wyliczenia**: *składa się na to kilka przyczyn..., po pierwsze, po drugie, kolejnym przykładem...*, **wyrazy i wyrażenia wtrącone**, porządkujące treść: *zacznę od, przejdę do, jak sądzę, poza tym, na przykład, w ten sposób...*

Spójniki na początku zdania?!

✅ (A) *Obraz Afryki jaki ma Europa? Głód, dzieci-szkieleciki, sucha spękana ziemia, slumsy w mieście, rzezie, AIDS, tłumy uchodźców bez dachu nad głową, bez odzienia, bez lekarstw, wody i chleba.*

Więc świat śpieszy z pomocą. (R. Kapuściński)

✅ (B) *Urodził się w kraju, w którym panował nieporządek. I umarł w kraju, w którym chaos stał się regułą.*

✅ (C) *Wróćmy **jednak** do...*

✅ (D) **Aby** zrozumieć fenomen gatunku ludzkiego, zacząć musimy od ...

Powtórzenia?!

- ✅ (A) **Jedność** oznacza przymus. **Jedność** jest ugniecioną i zduszoną wielością. **Jedność** to jednakowy tupot wielu nóg.
- ✅ (B) Po wielu latach pracy za granicą **wrócił do domu**. I jego dzieci – choć próbowały zapuścić korzenie poza krajem – też **wróciły do domu**.
- ✅ (C) Jutro przyleci **premier** Francji. **Szefowi rządu** będzie towarzyszyć grupa francuskich przedsiębiorców.
- ✅ (D) Zwrócił się po pomoc do **zarządcy**. **Ten** odesłał go do gminy.

Szyk składniowy a spójność. Temat i reumat.

Najważniejszą, nową informację (reumat), którą chcemy uwydatnić, umieszczamy **na końcu zdania**:

*(A) Zbigniewa Herberta, mojego ulubionego poetę wytypowałabym **na Nagrodę Nobla.**)*

(W odpowiedzi na pytanie: **Jak wyróżniłabyś** Herberta jako poetę? ta nowa informacja została umieszczona na końcu zdania.)

*(B) **Na Nagrodę Nobla** wytypowałabym mojego ulubionego poetę **Zbigniewa Herberta.***

(W odpowiedzi na pytanie: **Kogo** wytypowałabyś na Nagrodę Nobla? ta nowa informacja została umieszczona na końcu zdania.)

Szyk składniowy a spójność

Nowe zdanie rozpoczynamy od elementu, nawiązującego do końca zdania poprzedniego.

 1. A. Był wielbicielem **Sienkiewicza**. „**W pustyni i w puszczy**” ojciec czytał mu już w dzieciństwie.

1. B. Był wielbicielem **Sienkiewicza**. Już w dzieciństwie ojciec czytał mu „**W pustyni i w puszczy**”.

2. A. Był wielbicielem **Sienkiewicza**. Nie mógł zasnąć, kiedy pierwszy raz przeczytał „**Ogniem i mieczem**”.

 2. B. Był wielbicielem **Sienkiewicza**. Gdy pierwszy raz przeczytał „**Ogniem i mieczem**”, nie mógł zasnąć.

 3. A. Był wielbicielem **Sienkiewicza**. **Pisarzy współczesnych** nie rozumiał.

3. B. Był wielbicielem **Sienkiewicza**. Nie rozumiał **pisarzy współczesnych**.

Literatura

1. *Encyklopedia szkolna. Język polski. Liceum*, red. M. Tomczyk. Kraków, Zielona Sowa 2005.
2. Kuziak M., Repczyński S. *Sztuka pisania po polsku*. Warszawa – Bielsko-Biała, Wydawnictwo Szkolne PWN 2008.
3. *Polonista w szkole. Podstawy kształcenia nauczyciela polonisty*, red. A. Janus-Sitarz. Kraków, Universitas 2004.
4. *Praktyczna stylistyka nie tylko dla polonistów*, red. E. Bańkowska, A. Mikołajczuk, Warszawa 2003.
5. Wilkoń A. *Spójność i struktura tekstu*. Kraków, Universitas 2002.
6. Wiśniewska H. *O łatwej i trudnej kompozycji wypracowań uczniowskich*. Lublin, UMSC 1999.

1. ANALIZA I ROZWINIĘCIE TEMATU

TEMATY PRAC PISEMNYCH

1. Co znaczy być świadkiem swojej epoki? Rozważ zagadnienie na przykładzie wybranych utworów literackich i innych tekstów kultury.

Słowa kluczowe (składniki tematu):	
Teza/Hipoteza:	
Utwory i ich funkcje w udowodnieniu tezy:	
Konteksty:	

2. Niewłaściwe wybory i życiowe błędy. Oceń ich wpływ na dalszy los wybranych bohaterów literackich.

Słowa kluczowe (składniki tematu):	
Teza/Hipoteza:	
Utwory i ich funkcje w	

udowodnieniu tezy:	
Konteksty:	

OCENA ROZPRAWKI

Niewłaściwe wybory i życiowe błędy. Oceń ich wpływ na dalszy los wybranych bohaterów literackich

Każdy człowiek różni się światopoglądem, sposobem myślenia i wiele innymi cechami jak zewnętrznymi, tak i wewnętrznymi. Wpływ na ukształtowanie charaktery mają takie faktory jak w jakich okolicznościach ta osoba dorastała, jakie ludzie okrążali w tym etapie życiowym i jakie wartości zaczyna cenić. I w życiu bardziej dorosłym dochodzi do sytuacji, gdzie trzeba robić dobrze obmyślane wybory, które mogą mieć wielki wpływ na los w życiu człowieka. Jednak popełniając błędy w takich wypadkach, losy życiowe mogą skończyć się tragicznie, co można będzie zobaczyć na przykładach bohaterów literackich z książek Zofii Nałkowskiej i Wyspiańskiego.

Zofia Nałkowska, pisarka z czasu dwudziestolecia międzywojennego. Dotychczas jest znana za swój unikalny styl pisania. Będąc wrażliwą osobą, Nałkowska zwracała dużą uwagę na to, co działo się w państwie w latach dwudziestych i trzydziestych XX wieku. Widziała, w jakich strasznych warunkach żył lud. Prowadziła niby reportaże, w swoich pracach dochodziła do realizmu. W takich okolicznościach powstała jej opowieść „Granica”. Główny bohater, Zenon Ziembiewicz, jest prezydentem miasta i pochodzi z zubożałej szlachty, lecz z samego dzieciństwa żył dosyć dobrze. Rodzice mieli kamiennicę, w której pracowały służące. Z dzieciństwa wiedział, że jego ojciec zdradza matkę z służącymi. Musiało to młodemu chłopcu posłużyć przykładem, jak nie trzeba siebie zachowywać w przyszłości. Jednak kiedy sam ożenił się i w jego domu pracowała córka jednej z służących jego rodziców, sam zaczął zdradzać żonę z nią. Córka służącej, Justyna, nie myślała, że ten krótki romans w coś przerośnie. Jednak zaszła w ciążę. Zenon nie będący gotowym na niesieniu odpowiedzialności za swoje czyny, zmusił Justyny do aborcji. Dziewczyna bardzo ciężko przeżyła aborcja, dlatego przyszła jej idea aby zemścić się na Zenonie. Przy ich ostatnim spodkaniu wylała na niego siarkę, z tego powodu Zenon zmarł.

Inny autor, który też przedstawia skutki złych wyborów życiowych jest Wyspiański. Pisarz z epoki Młodej Polski, też i dramaturg, często też nazywany człowiekiem Renesansu. Jest majsterem symboli. W swoim dramacie „Wesele” pokazał, do czego mogą doprowadzić egoistyczne wybory. Podczas wesela pojawiają się trzy widma trzem różnym osobom. Jeden z nich był Stańczyk, który dał Gospodarzowi złoty róg, który musiał przewołać naród do powstania. Gospodarz oddał róg młodemu chłopcu, Janku, i zrzucił tą odpowiedzialność na niego. Lecz chłopiec zgubił jego, gdy próbował dostać czapkę z pawimi piórami. Czapka symbolizowała bogactwo, majątek. Ten czyn pokazał, że dla wiejskiego chłopca symbol bogactwa był ważniejszym, niż róg, co musiał przebudzić i zjednoczyć polski naród do powstania. Jednak kiedy ludzie zebrali się, beczynn timer czekając na dźwięk rogu, młodzieniec nie zmógł ich nawołać do działania swoimi krzykami.

Zenon i Janek są dobrymi przykładami, do czego mogą doprowadzić nieobmyślone, egoistyczne wybory. Przede wszystkim nie myśleli o ludziach na okół, lecz tylko o własnych interesach. Też nie zmogli ponieść za sobą odpowiedzialności. Dlatego zcierpieli nie tylko osoby na okół, lecz i oni sami.

KRYTERIA:

POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA. BŁĘDY

ORTOGR.	LITEROWE	INTERP.	LEKSYK.	GRAMAT.

STYL

Jednolitość i odpowiedniość stylu	Bogactwo słownictwa	Różnorodność konstrukcji gramatycznych	Błędy stylistyczne

TREŚĆ

Temat (słowa klucze):	

Teza (sformuluojant we wstępie, odwołania do niej w rozwinięciu i potwierdzenie jej w zakończeniu):	
Związek argumentacji z tezą , zachowanie ciągłości logicznej między kolejnymi akapitami:	
Argument 1 – trafność, budowa akapitu argumentacyjnego	
Argument 2 – trafność, budowa akapitu argumentacyjnego	
Operacje myślowe	
Konsekwencja w wyrażaniu poglądów	
Utwory:	
Pojęcia teoretycznoliterackie:	
Konteksty:	
Błędy merytoryczne:	

SPÓJNOŚĆ I STRUKTURA TEKSTU

Zapis tematu i podział na akapity	Spójność logiczna między wstępem i zakończeniem, formalne wyznaczniki spójności między nimi	Wyznaczniki spójności w akapicie 1. (o „Graniczy”)	Wyznaczniki spójności w akapicie 2. (o „Weselu”).	Przeskoki myślowe, zachwianie spójności

Mocna strona pracy:

Punkty dodatkowe (za co?):

ROZWIĄZANIE ZADANIA

Niewłaściwe wybory i życiowe błędy. Oceń ich wpływ na dalszy los wybranych bohaterów literackich

Każdy człowiek różni się światopoglądem, sposobem myślenia i **wiele** innymi cechami **jak** zewnętrznymi, **tak** i wewnętrznymi. Wpływ na ukształtowanie charakteru **mają** takie **faktory** **jak** w jakich okolicznościach ta osoba dorastała, **jakie** **ludzie** **okrążali** w tym etapie życiowym i jakie wartości zaczyna cenić. I w życiu bardziej dorosłym dochodzi do sytuacji, **gdzie** trzeba robić dobrze **obmyślane** wybory, które mogą mieć wielki wpływ na los w życiu człowieka. Jednak popełniając błędy w takich wypadkach, **losy** **życiowe** **mogą** **skończyć** się tragicznie, co można będzie zobaczyć na przykładach bohaterów literackich z książek Zofii Nalkowskiej i Wyspiańskiego.

Zofia Nalkowska, **pisarka** z czasu dwudziestolecia międzywojennego. Dotychczas jest znana za swój unikalny styl pisania. Będąc wrażliwą osobą, Nalkowska zwracała dużą uwagę na to, co działo się w państwie w latach **dwadziestych** i **trzydziestych** XX wieku. Widziała, w jakich strasznych warunkach żył lud. Prowadziła niby reportaże, w swoich pracach dochodziła do realizmu. W takich okolicznościach powstała jej **opowieść** „Granica”. Główny bohater, Zenon Ziembiewicz, jest prezydentem miasta i pochodzi **z** zubożałej **szlachty**, **lecz** **z** samego dzieciństwa żył dosyć dobrze. Rodzice mieli **kamiennicę**, w której pracowały służące. **Z** **dzieciństwa** wiedział, że jego ojciec zdradza **matkę** z służącymi. Musiało to młodemu chłopcu posłużyć przykładem, **jak** **nie** **trzeba** **siebie** **zachowywać** w przyszłości. Jednak kiedy sam **ożenił się i w jego domu pracowała córka** jednej z służących jego rodziców, **sam** zaczął zdradzać **żonę** z nią. Córka służącej, Justyna, nie myślała, że ten krótki romans w coś przerośnie. **Jednak** zaszła w ciążę. **Zenon** **nie** **będący** **gotowym** **na** **niesieniu** odpowiedzialności za swoje czyny, **zmusił** **Justynę** do aborcji. Dziewczyna bardzo ciężko przeżyła **aborcja**, dlatego przyszła jej **idea** aby zemścić się na Zenonie. Przy ich ostatnim **spodkaniu** wylała na niego **siarkę**, **z** **tego** **powodu** **Zenon** **zmarł**.

Inny autor, który też przedstawia skudki złych wyborów życiowych jest Wyspiański. Pisarz z epoki Młodej Polski, też i dramaturg, często też nazywany człowiekiem Renesansu. Jest majsterem symboli. W swoim dramacie „Wesele” pokazał, do czego mogą doprowadzić egoistyczne wybory. Podczas wesela pojawiają się trzy widma trzem różnym osobom. Jeden z nich był Stańczyk, który dał Gospodarzowi złoty róg, który musiał przewołać naród do powstania. Gospodarz oddał róg młodemu chłopcu, Janku, i zrzucił tą odpowiedzialność na niego. Lecz chłopiec zgubił jego, gdy próbował dostać czapkę z pawimi piórami. Czapka symbolizowała bogactwo, majątek. Ten czyn pokazał, że dla wiejskiego chłopca symbol bogactwa był ważniejszy, niż róg, co musiał przebudzić i zjednoczyć polski naród do powstania. Jednak kiedy ludzie zebrali się, beczynnie czekając na dźwięk rogu, młodzieniec nie zmógł ich nawołać do działania swoimi krzykami.

Zenon i Janek są dobrymi przykładami, do czego mogą doprowadzić nieobmyślane, egoistyczne wybory. Przynajmniej nie myśleli o ludziach na okół, lecz tylko o własnych interesach. Też nie zmogli ponieść za sobą odpowiedzialności. Dlatego zcierpieli nie tylko osoby na okół, lecz i oni sami.

ORTOGR.	LITEROWE	INTERP.	LEKSYK.	GRAMAT.	STYLIST.
4	4	4	12	17	6

**LENKŲ TAUTINĖS MAŽUMOS GIMTOSIOS KALBOS IR LITERATŪROS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO
VERTINTOJŲ MOKYMŲ PROGRAMOS
III DALIS, 2025 m. sausio 14-15 d.**

**Testo dalies tikrinami gebėjimai, uždarojo ir atvirojo tipo
užduočių rengimas ir jų vertinimo ypatybės**

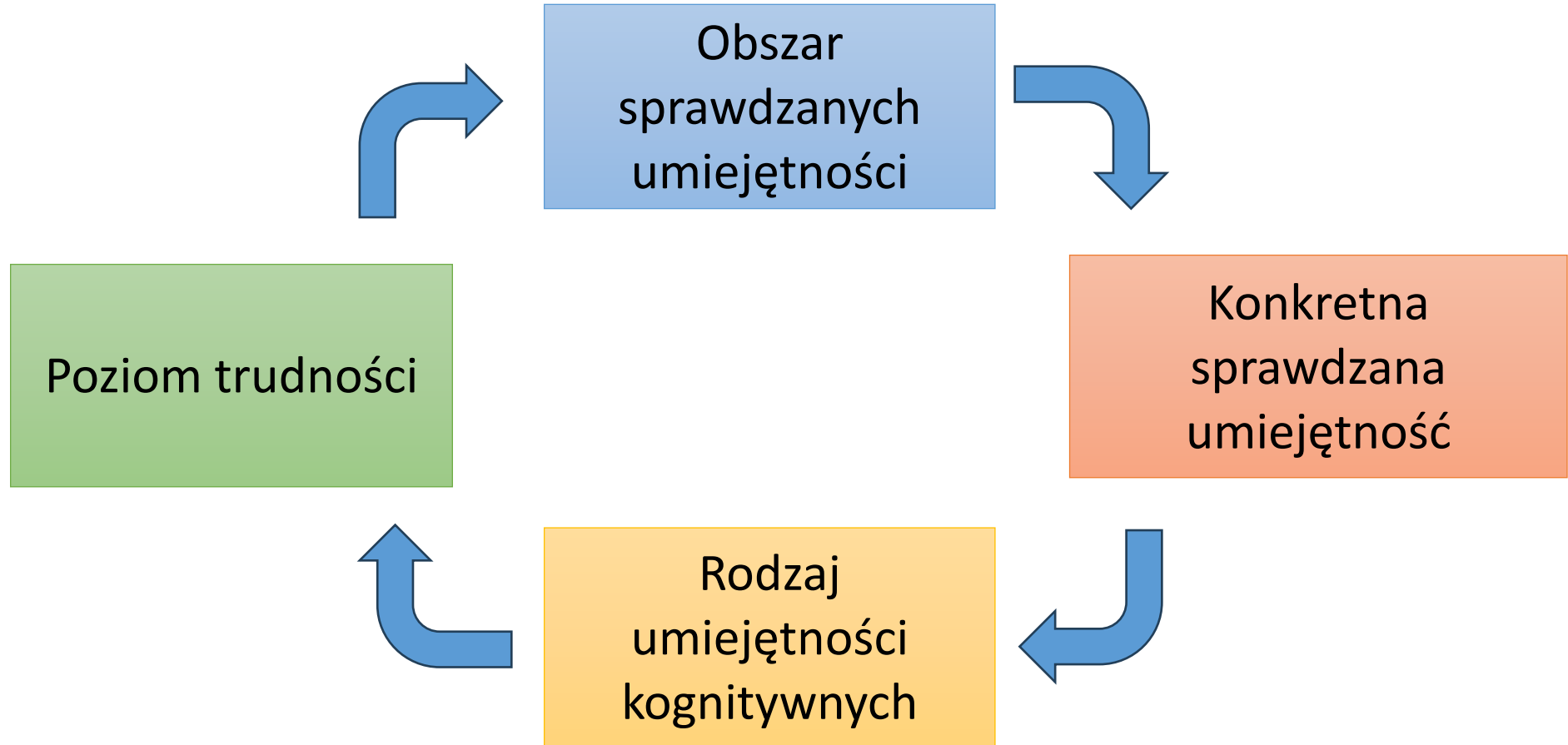
Dr. Irena Masoit

Vytauto Didžiojo universitetas, Švietimo akademija

Planas

1. Testo užduočių rengimo principai
2. Testo matrica
3. Atvirojo ir uždarojo tipo užduočių privalumai ir trūkumai
4. Atvirojo ir uždarojo tipo užduočių tipai
5. Pasirenkamų atsakymų užduoties rengimo principai
6. Praktinis darbas: testo užduočių kūrimas pagal nurodytus kriterijus.

Zasady układania zadań

Matryca testu

30 punktów

Obszary sprawdzanych umiejętności	Czytanie ze zrozumieniem 18 punktów	Pisanie i tworzenie tekstu 5 punktów	Wiedza językowa 3 punkty	Wiedza literacka i kulturowa 4 punkty
Rodzaj procesów kognitywnych	Wiedza i rozumienie 3 punkty	Stosowanie 18 punktów	Wyższe umiejętności umysłowe 9 punktów	
Poziom trudności	Progowy 3 punkty	Zadowalający 6 punktów	Podstawowy 13 punktów	Wyższy 8 punktów

Zalety zadań zamkniętych i otwartych

Zadania zamknięte

- Dobrze skonstruowane pobudzają procesy myślowe ucznia
- Szeroki zakres zastosowania – można zbadać różne treści
- Sprawność pomiarowa – w krótkim czasie można sprawdzić dużo treści
- Łatwe i szybkie do sprawdzania, obiektywne w ocenie

Zadania otwarte

- Łatwe do skonstruowania
- Nie sugerują odpowiedzi
- Wymagają solidniejszego przygotowania
- Pozwalają na wykazanie samodzielności i oryginalności rozwiązania
- Wszechstronność – można nimi uzyskać opisy, oceny, poglądy

Typy zadań zamkniętych i otwartych

Zadania zamknięte

- Zadania wielokrotnego wyboru – wskazanie jednej poprawnej (lub fałszywej) odpowiedzi
- Zadania na dobieranie (przyporządkowanie) – tworzenie par podanych w dwu kolumnach
- Zadanie na rozstrzygnięcie, np. T/N
- Uszeregowanie w kolejności
- Wybór z listy odpowiedzi (kafeteria)

Zadania otwarte

- Dłuższa wypowiedź w postaci akapitu (esej)
- Krótka odpowiedź w postaci słowa, zdania
- Zadania z luką – wpisywanie brakującego słowa

Zadanie wielokrotnego wyboru

Westraktor

- Poprawna odpowiedź

Dystraktor

- Niepoprawna odpowiedź
- Optymalny wariant: 1 poprawna – 3 niepoprawne

Zasady konstruowania zadań wielokrotnego wyboru

- Prawidłowa odpowiedź nie powinna się wyróżniać **długością** (ewentualnie od najkrótszej do najdłuższej).
- Stwierdzenia nie mogą różnić się **szczegółowością** opisu, np. nie powinny zawierać mniej terminów niż prawidłowa odpowiedź; błędne odpowiedzi nie powinny być banalne.
- Nie należy powtarzać **słów z pytania** (polecenia).
- Dystraktory powinny być **logiczne i prawdopodobne**, tzn. odnosić się do treści tekstu.
- Należy **unikać negatywnych** stwierdzeń.
- Należy używać w miarę **zrozumiałego** słownictwa, unikać wieloznaczności i metafor.

Literatura przedmiotu

Rodzaje i zasady egzaminów w tym OSCO. Dostęp:
<https://www.pum.edu.pl/uploads/uczelnia/csm/OSCE.pdf>

Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros bendrosios programos. Prieiga per internetą: <https://www.emokykla.lt/bendrosios-programos/visos-bendrosios-programos?page=1&subject=5319>

Kalbų valstybinių egzaminų aprašas. https://www.emokykla.lt/upload/files/2024/02/01/vbe-uzduociu-aprasas-kalbos-2024_4.pdf?r=1

Teorinė metodinė medžiaga pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo (PUPP) ir brandos egzaminų (BE) užduočių rengėjams. Vilnius: Nacionalinis egzaminų centras Prieiga per internetą:
https://lituanistumiestelis.lt/wp-content/uploads/2011/10/NEC_teorine_metodine_medziaga_spaudai_TEORINE-DALIS.pdf

Moszczeńska H., Gutowska M., Kołos Z., Jończy J., Polińska A. i in. NOWA Teraz matura. Język Polski. Nowa Era 2023. Prieiga per internetą: <https://www.gov.pl/web/nauka/wymagania-egzaminacyjne-obowiazujace-na-egzaminie-maturalnym-w-roku-2023-i-2024>

DARBO LAPAS

Do podanych tekstów proszę opracować zadania spełniające podane wymagania (typ zadania, sprawdzane umiejętności, rodzaj procesów kognitywnych, poziom trudności) i opis kryteriów ich oceniania.

Tekst A.

Tadeusz Konwicki

KALENDARZ I KLEPSYDRA (fragment)

Brnąłem w poprzek przez całą Amerykę, żeby poznać Czesława Miłosza. Nie lubię poznawać sławnych ludzi, których szanuję i podziwiam. Wolę znać ich po swojemu i jakby pokątnie. Z książek, z ekranu, z dźwięków. Taka znajomość i taka przyjaźń zupełnie mnie zadowala.

Ale z Miłoszem jest trochę inaczej. Mój stosunek do niego, znakomitego współczesnego poety, zawiera w sobie elementy zabobonu i czci odrobinę religijnej. Kiedy spoglądam często na niego poprzez jego książki, poprzez zasięki kolczaste wersetów jego tekstu, mam w głowie czad płonących torfowisk litewskich, mam na grzbiecie chłód lęków przed zapomnieniem w topieli rojstów pośrodku puszczy, która nie zaczyna się i nie kończy, mam w sobie drżączkę jak przy odprawianiu guseł¹, ale guseł wypędzonych spomiędzy naszych dębów na obce runwaye² lotnicze.

Kiedyś nie lubiłem Miłosza, nie znając go zupełnie. Słuchałem obelg i zniewag miotanych na niego i wierzyłem leniwie tym potwarzom³. Prawdę mówiąc, znałem go już trochę, bo robiłem korektę jego reportaży Żagarysty w „Odrodzeniu”. Nie dość, już mnie wtedy zafascynował i znęcił, ale potem zapomniałem. Może zapomniałem umyślnie, gdyż był dla mnie w tych esejach, ale chyba tylko dla mnie, zbyt pański, zbyt przemądrzały i natychmiast w nim węszyłem panicza oraz prymusa, którzy mnie prześladują całe życie, i których lękam się jednakowo przez całe życie.

¹ Gusła – obrzędy, zaklęcia i działania oparte na magii – wiedzy tajemnej.

² Runway – ang. pas startowy.

³ Potwarz – poważny zarzut stawiany komuś, kto jest niewinny.

Więc udrapowałem się⁴ w niechęć, a może nawet w pogardę, słuchając z aprobatą bają o przeniewiercy⁵. Potem sięgnąłem, żeby dać ideologiczny odpór, po tom esejów Miłosza. Czytałem walcząc z książką do upadłego, na śmierć i życie. Spocony, zziąjany, z pękniętym kręgosłupem uległem, ale jeszcze się nie poddałem. A potem przyszły wiersze, a potem przyszła „Rodzinna Europa”, którą czytałem jak Biblię, jak własną metrykę, jak swoją książeczkę zdrowia; którą czytałem ze siedem razy, którą znam prawie na pamięć, ale której nie umiem nikomu powtórzyć, ale która pozwoliła mi zrozumieć samego siebie i mój los nie dorobiony, nie zaczęty i nie skończony.

Obcowałem w spazmach miłości i niechęci z tym człowiekiem, co odzywał się jak z tamtego świata. Powolutku, sam nie wiem kiedy, usynowiłem się własnowolnie, związałem się uzurpowanym⁶ pokrewieństwem, zacząłem trochę grać dla niego, przyjmować jakieś pozy, stroić poufałe miny.

I nie wycofam się, choćbym miał skonać. To jest panicz jakiś i prymus. To jest besserwischer⁷ i nieprzyjemny wynioślacz. Ale dzięki Bogu, dzięki Dewajtisowi i czortowi, że jest. Czy mu się podoba, czy nie, będę wysysał z niego tę gorycz naszych ziół [...], które podtrzymują moje słabe życie.

Sunąłem cichcem do niego przez całą Amerykę, żeby pokłonić się do ziemi i chwilę pomilczeć przy nim. Nie zapowiadałem się uroczyście, nie pisałem, nie dzwoniłem, żeby nie było pretensjonalnego szumu. Chciałem go spotkać skromnie i dostojnie, jak się spotyka w podróży, kiedy się niczego nie chce od czcigodnego przechodnia oprócz pozdrowienia. Pełzłem więc w męczarniach przez ten legendarny kontynent do legendarnej i kochanej już przeze mnie Zatoki San Francisco pełnej widzeń, a po drodze obmyślałem i przeżywałem natychmiast tysiące wariantów rozmów oraz milczeń między rozmowami. Tysiąc razy w myślach telefonowałem skromnie do Miłosza, tysiąc razy podchodziłem nieśmiało do niego na podworcach Berkeley, tysiąc razy pozdrowiałem go ślicznie po litewsku i białorusku. Wymyśliłem wszystkie jego riposty⁸ i odzywki, wszystkie możliwe sposoby zachowania.

Lecz nie przewidziałem jednego jedyne. Że po prostu uniknie spotkania ze mną. No i bardzo dobrze.

Tadeusz Konwicki, *Kalendarz i klepsydra*, Warszawa 1976, s. 173-175.

---

⁴ Udrapować się – ułożyć na sobie ozdobne fałdy z tkaniny.

⁵ Przeniewierca – dawn. ten, kto zdradził kogoś, zawiódł czyjeś zaufanie.

⁶ Uzurpowany – przywłaszczony, zagarnięty bezprawnie.

⁷ Betterwischer – człowiek, który sądzi, że wie wszystko najlepiej.

⁸ Riposta – szybka i cięta odpowiedź w rozmowie, przeważnie jako reakcja na jakiś słowny atak.

*Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino
vertintojų mokymų programos. III dalis, 2025 m. sausio 14-15 d.
I. Masoit, Testo dalies tikrinami gebėjimai, uždarojo ir atvirojo tipo užduočių rengimas ir jų vertinimo ypatybės*

Tekst B.

Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino vertintojų mokymų programos. III dalis, 2025 m. sausio 14-15 d.
I. Masoīt, Testo dalies tikrinami gebėjimai, uždarojo ir atvirojo tipo užduočių rengimas ir jų vertinimo ypatybės

Henryk Waniek, *Dolina Issy* (2), plakat filmowy, 1982
(https://polishpostergallery.com/poster/waniek_henryk_dolina_issy_2)

Wariant I

Do tesktu A.

Zadanie 1.

Typ zadania: Zamknięte

Obszar: Czytanie ze zrozumieniem

Umiejętności: Randa ir paaiškina netiesiogiai [...] išreikštus požiūrius, aptaria teksto autoriaus intencijas (B2.2.3).

Rodzaj procesów kogn.: Wyższe umiejętności umysłowe

Poziom trudności: Wyższy

Zadanie 2.

Typ zadania: Otwarte

Obszar: Wiedza o literaturze i kulturze

Umiejętności: Analizuoja ir vertina grožinio kūrinio kalbinę raišką ir paaiškina jos funkciją kūrinyje (E2.1.3).

Rodzaj procesów kogn.: Stosowanie

Poziom trudności: Podstawowy

Zadanie 3.

Typ zadania: Zamknięte

Obszar: Czytanie ze zrozumieniem

Umiejętność: Skiria faktus, nuomonę, refleksiją. Aptaria įvairius ryšius tarp teksto dalių. (B2.3.3).

Rodzaj procesów kogn.: Stosowanie

Poziom trudności: Zadawalający

Do tesktu B.

Zadanie 4.

Typ zadania: Otwarte

Obszary: Pisanie i tworzenie tekstu

Umiejętność: Pastraipoje laikosi minčių dėstymo logikos, paiso rišlumo (formaliojo ir semantinio) reikalavimų (C1.2.3). Tinkamai vartoja bendrinės kalbos leksiką, iš esmės paiso stiliaus reikalavimų (C2.2.3).

Rodzaj procesów kogn.: Wyższe umiejętności umysłowe

Poziom trudności: Podstawowy

Wariant II

Do tesktu A.

Zadanie 1.

Typ zadania: Otwarte

Obszar: Czytanie ze zrozumieniem

Umiejętności: Randa ir paaiškina netiesiogiai pateiktą tekste informaciją [...] (B2.2.3).

Rodzaj procesów kogn.: Stosowanie

Poziom trudności: Progowy

Zadanie 2.

Typ zadania: Zamknięte

Obszar: Czytanie ze zrozumieniem

Umiejętności: Daro teksto visumą apibendrinančias išvalgas. Interpretuodamas taiko įvairias mąstymo operacijas. (B2.3.3).

Rodzaj procesów kogn.: Wyższe umiejętności umysłowe

Poziom trudności: Wyższy

Zadanie 3.

Typ zadania: Otwarte

Obszar: Wiedza o języku

Umiejętności: Aptaria leksinius skolinius kalboje, siedamas jų atsiradimą su istoriniu kontekstu ir tarpkultūriniais kontaktais [...] (D3.1.3).

Rodzaj procesów kogn.: Wiedza i rozumienie

Poziom trudności: Zadawalający

Do tesktu B.

Zadanie 4.

Typ zadania: Zamknięte

Obszar: Czytanie ze zrozumieniem

Umiejętności: Sieja, palygina, apibendrina ir kritiškai vertina skirtingos raiškos informacijos fragmentus (B2.1.3).

Rodzaj procesów kogn.: Wyższe umiejętności umysłowe

Poziom: Zadawalający

**LENKŲ TAUTINĖS MAŽUMOS GIMTOSIOS KALBOS IR LITERATŪROS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO
VERTINTOJŲ MOKYMŲ PROGRAMOS
III DALIS, 2025 m. sausio 14-15 d.**

**Komisijos darbo organizavimo tobulinimo
rekomendacijos**

Czerwiec – lipiec

Pon.	16	23 <u>Standaryzacja</u>	30 <u>Ocenianie</u>
Wt.	17	24	1 <u>Ocenianie</u>
<u>Śr.</u>	18 <u>Egzamin</u> <u>podstawowy</u>	25 <u>Ocenianie</u>	2 <u>Ocenianie</u>
<u>Czw.</u>	19 <u>Skanowanie</u> <u>prac</u>	26 <u>Ocenianie</u>	3 <u>Egzamin</u> <u>powtórkowy</u>
Pt.	20 <u>Skanowanie</u> <u>prac</u>	27 <u>Ocenianie</u>	4 <u>Kontrolne</u> <u>sprawdzanie</u>
Sob.	21	28	5
<u>Niedz.</u>	22	29	6

Ważne daty procesu
oceny 2025 r.

Proponowany przebieg podstawowego etapu oceniania

Ocenianie we wszystkich grupach po kolei: testu, kolejnych tematów wypracowań.

25 czerwca, godz. 9.00-10.30 – wspólne zdalne spotkanie wszystkich grup i dodatkowe wskazówki do kryteriów oceniania zadań otwartych testu.

26 czerwca (do południa) – zakończenie oceniania pierwszej części egzaminu (testu).

26 czerwca, godz. 12.00-13.00 – zdalne spotkania w grupach i wskazówki do kryteriów oceniania pierwszego tematu wypracowania.

27–30 czerwca – sprawdzanie kolejnych tematów wypracowań; terminy spotkań uzgadniają kierownicy grup. **30 czerwca** – **zakończenie sprawdzania wszystkich prac.**

1-2 lipca – weryfikowanie rozbieżności w ocenianiu przez kierowników grup (*pervertinimas*).

**Proponowane
zmiany
podstawowego
etapu oceniania**

Zoptymalizowanie czasu przechowywania prac w tzw. poczekalni (*karantinas*): pierwszy dzień – 24 godz., drugi dzień – 24 godz., następne dni – 3 godz.

Przechowywanie prac budzących wątpliwości w ocenianiu nie w poczekalni, lecz – na pulpicie.

Zwiększenie limitu pobierania prac dla jednej osoby – pozwoli to na bieżąco racjonalnie zwiększać lub zmniejszać ich podział w grupie.

Pobieranie prac do oceniania przez każdego oceniającego – początkowo można pobrać więcej prac, następnie jednak pobierać **tylko po 1 pracy**.

**Proponowane
zasady
organizacji
pracy w
grupach**

Terminy spotkań w grupach:

25 czerwca (środa) – w końcu dnia sprawdzania testów w celu rozstrzygnięcia różnych wątpliwości, np. godz. 16.00;

26 czerwca – 1 lipca – spotkania w grupach dotyczące oceniania wypracowań codziennie, np. o godz. 12.00.

Zalecane jest nieplanowanie pracy podczas weekendu (28-29 czerwca).

**Propozycje
doskonalenia
pracy
przewodniczącego
i kierowników
grup**

Uściślenie kryteriów oceniania odpowiedzi w zadaniach otwartych testu powinny być przesłane każdemu oceniającemu w postaci osobnego dokumentu **pierwszy raz** na początku sprawdzania, **drugi raz** po uzupełnieniu – wieczorem pierwszego dnia sprawdzania.

Sposoby zaznaczania błędów i typy błędów powinny być przesłane każdemu oceniającemu w postaci osobnego dokumentu na początku sprawdzania wypracowań. Ten sam plik będzie **sukcesywnie uzupełniany i przesyłany** po każdorazowym uzgodnieniu wątpliwości.

Usprawnienie zarządzania czasem oceniania – stałe monitorowanie liczby sprawdzonych prac w każdej grupie.